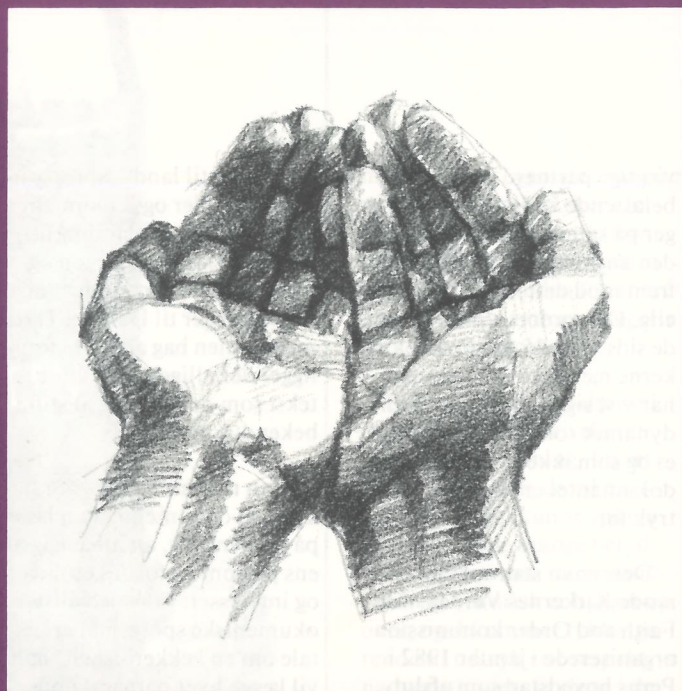

Det økumeniske Fællesråd

Dåb nadver embede

Dåb

I: Dåbens indstiftelse

1. Den kristne dåb har sin rod i Jesus af Nazareths gerning, i hans død og i hans opstandelse. Den er indlemmelse i Kristus, som er den korsfæstede og opstandne Herre; den er optagelse i den nye pagt mellem Gud og Guds folk. Dåben er Guds gave og den udføres i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn. Mattæus fortæller, at den opstandne Herre, da han sendte sine disciple ud i verden, befalede dem at døbe (Matt. 28, 18-20). At dåben har været praktiseret overalt i den apostolske kirke lige fra begyndelsen, er bevidnet i Det nye Testaments breve, i Apostlenes Gerninger og i kirkefædrenes skrifter. Kirkerne viderefører i dag denne praksis som en rituel handling, der udtrykker et tilhørsforhold til Herren, som skænker sit folk sin nåde.

II: Dåbens betydning

2. Dåben er tegnet på et nyt liv ved Jesus Kristus. Den forener den døbt med Kristus og med hans folk. Det nye Testaments skrifter og kirkens liturgi udlægger dåbens betydning ved hjælp af forskellige billeder, som udtrykker Kristi rigdom og hans frelses gaver. Disse billeder sættes somme tider i forbindelse med den symboliske brug af vand i Det gamle Testamente. Dåben er delagtighed i Kristi død og opstandelse (Rom. 6,3-5; Kol. 2,12); aftvætning af synd (1. Kor. 6,11); en ny fødsel (Joh. 3,5); oplysning ved Kristus (Ef. 5,14); iklædning af Kristus (Gal. 3,27); fornyelse ved

Ånden (Tit. 3,5); erfaring af frelse gennem syndflodens vande (1. Pet. 3,20-21); udfrielse fra trældom (1. Kor. 10,1-2) og befrielse til en ny menneskehed, i hvilken de adskillende mure mellem køn, racer og social stand er overvundet (Gal. 3,27-28; 1. Kor. 12,13). Billederne er mange, men virkeligheden er én.

A. Delagtighed i Kristi død og opstandelse

3. Dåben betyder at have del i Jesu Kristi liv, død og opstandelse. Jesus steg ned i Jordanfloden og blev døbt i solidaritet med syndere for at opfylde al retfærdighed (Matt. 3,15). Denne dåb førte Jesus ind på den lidende Herrens Tjeners vej, som det viste sig i hans lidelser, død og opstandelse (Mark. 10,38-40 og 45). Gennem dåben nedsænkes de kristne i Kristi befriende død, hvor deres synd begravnes, hvor den »gamle Adam« korsfæstes med Kristus, og hvor syndens magt er brudt. Derfor er de døbt ikke længere trælle under synden, men frie. Blevet fuldstændig ét med Kristi død er de begravet med ham og oprejst her og nu til et nyt liv i Jesu Kristi opstandelses kraft, overbeviste om at de også til sidst skal blive ét med ham i en opstandelse, som ligner hans (Rom. 6,3-11; Kol. 2,13; 3,1; Ef. 2,5-6).

B. Omvendelse, tilgivelse og renselse

4. Dåben, som gør kristne delagtige i Kristi død og opstandelses mysterium, indebærer både syndsbevidsthed og hjertets omvendelse. Den dåb,

som Johannes foretog, var en bodsdåb til syndernes forladelse (Mark. 1,4). Det nye Testamente understreger dåbens etiske konsekvenser ved at fremstille den som en renselses-handling, der tvætter legemet med rent vand, en renselse af hjertet for al synd og en handling, i hvilken vi bliver retfærdiggjort (Hebr. 10,22; 1. Pet. 3,21; Ap. G. 22,16; 1. Kor. 6,11). Således modtager de døbt tilgivelse, renselse og helliggørelse ved Kristus og får som del af deres erfaring af dåben en ny etisk orientering under Helligåndens ledelse.

C. Helligåndens gave

5. Helligånden er virksom i menneskers liv før, i og efter deres dåb. Det er den samme Ånd, der åbenbarede Jesus som Sønnen (Mark. 1,10-11) og som i pinsen udrustede disciplene med kraft og forenede dem (Ap. G. 2). Gud skænker alle døbt Helligåndens salvelse og forjættelse, sætter et segl på dem og indpoder i deres hjerter den første del af deres arv som Guds sønner og døtre. Helligånden nærer troens liv i deres hjerter indtil den endelige forløsning, da arven vil blive dem fuldkommen til del, til lov og pris for Guds herlighed (2. Kor. 1,21-22; Ef. 1,13-14).

D. Indlemmelse i Kristi legeme

6. Foretaget i lydighed mod vor Herre er dåben et tegn og et segl på, at vi i fællesskab er Kristi disciple. Ved dåben forenes de kristne med Kristus, med hinanden og med kirken til alle tider og alle vegne. Vor

fælles dåb, som forener os med Kristus i troen, er således et grundlæggende enhedens bånd. Vi er ét folk og kaldet til at bekende og tjene én Herre på hvert enkelt sted og i hele verden. Den forening med Kristus, som vi gennem dåben er fælles om, har vigtige følger for den kristne enhed: »Der er... én dåb, én Gud og alles Fader« (Ef. 4,4-6). Når enheden i dåben virkeliggøres i én, hellig, almindelig og apostolsk kirke, kan der aflægges et ægte kristent vidnesbyrd om Guds helende og forsonende kærlighed. Derfor udgør vor ene dåb i Kristus et kald til kirkerne om at overvinde deres splittelser og synligt manifestere deres fællesskab.

Kommentar: Kirkernes manglende evne til gensidigt at anerkende at deres forskellige dåbspraksis kan henføres til den ene dåb, og deres fortsatte adskillelse, til trods for anerkendelse af hinandens dåb har på dramatisk vis gjort kirkens delte vidnesbyrd synligt. Den lethed, hvormed kirkerne visse steder og på visse tidspunkter tillader forskelle i køn, race eller social stand at splitte Kristi legeme, har desuden sat spørgsmålstegn ved den kristne menigheds virkelige enhed i dåben (Gal. 3,27-28), ligesom det alvorligt har kompromitteret dens vidnesbyrd. Nødvendigheden af at genvinde enheden i dåben hører til det vigtigste i det økumeniske arbejde, da det er afgørende for virkeliggørelsen af ægte fællesskab mellem de kristne menigheder.

E. Gudsrigets tegn

7. Dåben fører ind i det nye livs virkelighed midt i den nuværende verden. Den giver del i Helligåndens fællesskab. Den er et tegn på Gudsriget og den kommende verdens liv. Gennem troens, håbets og kærlighedens gaver besidder dåben en dynamisk kraft, som omfatter hele livet, udstrækker sig til alle folk og foregriber den dag, da hver tunge skal bekende, at Jesus Kristus er Herre, til Guds Faders ære.

III: Dåb og tro

8. Dåben er både Guds gave og menneskets svar på denne gave. Den er rettet imod en vækst, der kan gøre os i stand til at rumme Kristi fylde (Ef. 4,13). Nødvendigheden af tro for at tage imod den frelse, som er indeholdt og fremstillet i dåben, anerkendes af alle kirker. Personligt engagement er nødvendigt for at være ansvarligt lem på Kristi legeme.

9. Dåben hænger ikke kun sammen med en øjeblikkelig erfaring, men med en livslang vækst i Kristus. De døbte er kaldet til at genspejle Herrens herlighed, når de ved Helligåndens kraft og med stadig voksende glans forvandles til lighed med ham (2. Kor. 3,18). De kristnes liv er nødvendigvis en stadig kamp, men også en stadig erfaring af nåden. I dette nye forhold lever de døbte for Kristi skyld, for hans kirkes og for den verdens skyld som han elsker, medens de med håb venter på åbenbaringen af Guds nye skabning og på den dag, da Gud skal

være alt i alle (Rom. 8,18-24; 1. Kor. 15,22-28; 49-57).

10. Medens de vokser i et kristent liv i tro, viser de døbte troende, at menneskeheden kan fornyes og befries. De har her og nu et fælles ansvar for sammen at aflægge vidnesbyrd om Kristi evangelium, han som er alle menneskers befrier. Stedet for dette fælles vidnesbyrd er kirken og verden. I et fælles vidnesbyrd og i fælles tjeneste opdager de kristne den fulde betydning af den ene dåb som Guds gave til hele sit folk. Ligeledes erkender de, at dåben som en dåb til Kristi død har etiske følger, som ikke blot rummer et kald til personlig helliggørelse, men også motiverer kristne til at kæmpe for virkeliggørelsen af Guds vilje i alle livets forhold (Rom. 6,9ff; Gal. 3,27-28; 1. Pet. 2,21-4,6).

IV: Dåbspraksis

A. Troendes dåb og barnedåb

11. Muligheden af, at barnedåb blev praktiseret også i den apostolske tid, kan ikke udelukkes, men dåb på en personlig trosbekendelse er dog det mønster for dåben, som klarest er bevidnet i de nytestamentlige skrifter.

I historiens løb har der udviklet sig forskellige former for dåbspraksis. Nogle kirker døber spædbørn, der bringes til dåb af forældre eller andre, som har ansvar for deres opdragelse og som er rede til i kirken og sammen med den at oplære børnene i den kristne tro. Andre kirker praktiserer udelukkende dåb af troende,

som er i stand til at aflægge en personlig trosbekendelse. Nogle af disse kirker tilskynder til, at spædbørn eller børn fremstilles og velsignes ved en gudstjeneste, der sædvanligvis indeholder en tak for den gave, barnet er, samt et tilsagn fra moderen og faderen om at leve op til ansvaret som kristne forældre.

Alle kirker døber troende, som kommer fra andre religioner eller fra baggrund uden nogen tro og som antager den kristne tro og deltager i dåbsundervisningen.

12. Både troendes dåb og barnedåb finder sted i kirken som de troendes forsamling. Når et menneske, som kan svare for sig selv, bliver døbt, udgør den personlige trosbekendelse en integrerende del af dåbsgudstjenesten. Når et spædbarn bliver døbt, bliver det personlige svar givet på et senere tidspunkt i livet. I begge tilfælde må den døbte vokse i sin forståelse af troen. Det er et vedvarende krav til dem, der døbes på grundlag af deres egen trosbekendelse, at de i tro fortsætter med at uddybe det svar, som de personligt har givet. For barnedåbens vedkommende forventes en personlig bekendelse senere, og den kristne oplæring sigter mod aflæggelse af en sådan bekendelse. Enhver dåb er forankret i og vidner om Kristi troskab indtil døden. Den hører hjemme inden for kirkens liv og tro, og igennem hele kirkens vidnesbyrd peger den hen på Guds trofasthed, som er grundlaget for alt liv i tro. Ved hver dåb bekræfter hele me-

nigheden på ny sin tro på Gud og forpligter sig til at skabe et miljø præget af vidnesbyrd og tjeneste. Dåben bør derfor altid fejres og videreføres inden for det kristne fællesskabs rammer.

Kommentar: Når man benytter udtrykkene »barnedåb« og »troendes dåb«, er det nødvendigt at huske, at den virkelige forskel ligger mellem de kirker, der døber mennesker i alle aldre, og dem der kun døber personer, som er i stand til selv at aflægge en trosbekendelse. Forskellen mellem barnedåb og troendes dåb bliver mindre skarp, når man anerkender, at begge former for dåb anskueliggør Guds eget initiativ i Kristus og udtrykker et svar i tro, der gives inden for rammerne af de troendes fællesskab.

Skikken med barnedåb understreger den fælles tro og den tro, som barnet deler med sine forældre. Barnet fødes ind i en verden, som der er gået brud på, og det har del i dens brudte tilstand. Gennem dåben overføres evangeliets forjættelse og fordring på barnet. Den døbtes personlige tro og trofaste deltagelse i kirkens liv er afgørende for at modtage det fulde udbytte af dåben.

Skikken med troendes dåb understreger den bekendelse, der udtrykkeligt foreligger hos den, som svarer på Guds nåde i og gennem troens fællesskab og som beder om at blive døbt.

Begge former for dåb kræver en lignende, ansvarlig indstil-

ling til den kristne oplæring. En genopdagelse af, at kristen oplæring er noget som aldrig hører op, kan lette den gensidige anerkendelse af de forskellige måder, hvorpå optagelsen i kirken foregår.

I nogle kirker, som forener både barnedåbstradition og tradition for troendes dåb, har det været muligt at betragte begge former for optagelse i kirken som ligeberettigede alternativer: både det mønster som lader barnedåben efterfølges af en senere trosbekendelse, og det som lader troendes dåb følge efter en fremstilling og velsignelse i barndommen. Dette eksempel indbyder andre kirker til at træffe afgørelse om, hvorvidt de ikke også ville kunne anerkende ligeberetti-

gede alternativer i deres indbyrdes forhold og i forhandlingerne om kirkeunion.

13. Dåben er en handling, som ikke kan gentages. Enhver dåbspraksis, der kan udlægges som »gendåb«, må undgås.

Kommentar: Kirker, som har holdt på én bestemt form for dåb eller som har haft alvorlige spørgsmål om gyldigheden af andre kirkers sakramenter og embeder, har til tider krævet, at personer, som kom fra andre kirkelige traditioner, skulle lade sig døbe, inden de blev optaget som fuldgældende medlemmer med adgang til nadverbordet. Efterhånden som kirkerne når frem til en mere omfattende forståelse og anerkendelse af hinan-

den og kommer i nærmere forbindelse med hensyn til vidnesbyrd og tjeneste, vil de afholde sig fra enhver form for praksis, som drager andre kirkers sakramentale integritet i tvivl eller indskrænker engangskaraktæren af dåbens sakramente.

B. Dåb – salvning – konfirmation

14. I Guds frelsesgerning er påskens mysterium, Kristi død og opstandelse, uadskilleligt forbundet med pinsens gave: Helligånden. Tilsvarende er delagtigheden i Kristi død og opstandelse uadskilleligt forbundet med modtagelsen af Helligånden. I sin fulde betydning betegner og bevirker dåben begge dele.

Kristne har forskellig opfat-

telse af, hvori tegnet på Åndens gave skal findes. Forskellige handlinger er blevet sat i forbindelse med meddelelsen af Helligånden. For nogle er det selve den rituelle handling med vand. For andre er det salvningen med olie og/eller håndspåleggelsen, som i mange kirker kaldes konfirmation. For andre igen er det alle tre ting, da de ser Åndens virke i hele handlingsforløbet. Alle er enige om, at kristen dåb er en dåb med vand og ved Helligånden.

Kommentar: a) I nogle traditioner forklarer man, at ligesom dåben ligedanner os med den korsfæstede, begravede og opstandne Kristus, således modtager de kristne ved salvningen pinseåndens gave fra

16. For at overvinde forskellene imellem dem bør tilhængere af troendes dåb og de som praktiserer barnedåb på ny overveje bestemte sider af deres praksis. De første kan på mere synlig vis forsøge at give udtryk for, at børnene er inde under Guds nådes beskyttelse. De sidste må vogte sig for at praktisere dåben på en måde, der tilsyneladende bærer præg af tilfældighed, og de må tage mere alvorligt på deres ansvar for at opdrage døbte børn til at få et modent og forpligtende forhold til Kristus.

Sønnen, som selv er den Salvede.

b) Hvis dåben som indlemmelse i Kristi legeme i selve sit væsen peger hen på delagtigheden i Kristi legeme og blod i nadveren, rejser der sig spørgsmålet om, hvordan en ceremoni for sig yderligere kan indskydes imellem dåben og adgangen til nadverbordet. De kirker som døber børn, men som formener dem adgang til nadveren før en sådan ceremoni, kunne tænkes at ville overveje nærmere, om de fuldt ud har tilgodeset og accepteret dåbens konsekvenser.

c) Dåben må stadig bekræftes på ny. Den mest åbenlyse form for en sådan ny bekræftelse er fejringen af nadveren. Fornylelsen af dåbsløftet kan også finde sted ved lejligheder som den årlige fejring af påskens mysterium eller ved andres dåb.

C. På ved mod gensidig anerkendelse af dåben

15. Kirkerne anerkender i stigende grad hinandens dåb som den ene dåb til Kristus, når Jesus Kristus af dåbskandidaten bekendes som Herre, eller, som tilfældet er ved barnedåb, når bekendelsen aflægges af kirken (forældre, værger, faddere og menigheden) og senere bliver bekræftet ved personlig tro og deltagelse i menighedens liv. Gensidig anerkendelse af dåben anses som et betydningsfuldt tegn på den enhed i dåben, der er givet med Kristus, og som et middel til at udtrykke denne enhed. Hvor det overhovedet er muligt, bør kirkerne klart give udtryk for gensidig anerkendelse.

V: Dåbshandlingen

17. Dåben foretages med vand i Faderens, Sønnens og Helligåndens navn.

18. I udførelsen af dåben bør vandets symbolske dimension tages alvorligt og ikke reduceres. Neddykningen i vandet kan være et livagtigt udtryk for dette, at den kristne i dåben har del i Kristi død, begravelse og opstandelse.

Kommentar: For nogle teologiske traditioner betegner brugen af vand, med alle dets positive associationer til liv og velsignelse, kontinuiteten mellem den gamle og den nye skabelse og viser således dåbens betydning ikke blot for mennesker, men for hele kosmos. Samtidig forestiller brugen af vand en renselse af skabningen, en afdoen fra det som er negativt og destruktivt i verden: de, som er døbt til Kristi legeme, er gjort delagtige i en ny tilværelse.

19. Som det var tilfældet i de første århundreder, kan Helligåndens gave i dåben betegnes på andre måder, f. eks. ved håndspålæggelse eller ved salvning med olie. Selve korskets tegn minder om Helligåndens forjættede gave, som er pant på og løfte om det som skal komme, når Gud fuldt ud har forløst dem som han har gjort til sin ejendom (Ef. 1, 13-14). Genopdagelsen af sådanne levende tegn kan forventes at berige liturgien.

20. I ethvert fuldstændigt

dåbsritual bør der i det mindste indgå følgende elementer: læsning af de steder i Skriften som henviser til dåben; påkaldelse af Helligånden; forsagelse af det onde; bekendelse af troen på Kristus og den hellige Treenighed; anvendelse af vand; erklæring om, at de døbte har fået en ny identitet som Guds sønner og døtre, og som medlemmer af kirken er kaldet til at være vidner om evangeliet. Nogle kirker mener, at optagelsen i den kristne menighed er ufuldstændig, hvis ikke den døbte besegles med Helligåndens gave og deltager i nadveren.

21. Det er på sin plads inden for rammerne af dåbsgudstjenesten at forklare dåbens betydning, sådan som den fremgår af Skriften (dvs. som delagtighed i Kristi død og opstandelse, omvendelse, tilgivelse, renselse, Åndens gave, indlemmelse i Kristi legeme og tegn på Guds rige).

Kommentar: Den nyere diskussion viser, at man bør være mere opmærksom på de misforståelser, der skyldes den sociale og kulturelle sammenhæng, i hvilken dåben finder sted.

a) I nogle dele af verden har navngivning i dåbsliturgien ført til en sammenblanding af dåben og forskellige skikke i forbindelse med navngivning. Denne sammenblanding er skadelig, hvis det, i overvejende ikke-kristne kulturer, forlanges af de døbte, at de skal antage kristne navne, som ikke har rod i deres egen kulturelle tradition. Ved udarbejdelsen af regler for dåb bør kirkerne være omhyggelige med fortsat at lægge vægt på den sande kristne betydning af dåben og med at undgå enhver unødigt fremmedgørelse af de døbte i forhold til deres lokale kultur ved at pålægge dem fremmede navne. Et navn, som er arvet fra ens oprindelige kultur, giver den døbte rod i denne kultur og er samtidig udtryk for dåbens universalitet, indlemmelsen i den ene, hellige, almindelige og apostolske kirke, som omfatter alle jordens nationer.

b) I mange store europæi-

ske og nordamerikanske flertalskirker praktiseres barnedåben ofte på en måde, der tilsyneladende bærer præg af tilfældighed. Dette bidrager til, at kirker, som praktiserer troendes dåb, er tilbageholdende med at anerkende gyldigheden af barnedåb. Denne kendsgerning bør føre til en mere kritisk overvejelse af dåbens betydning inden for disse flertalskirker.

c) Nogle afrikanske kirker praktiserer Helligåndens dåb uden brug af vand og med håndspålæggelse, men anerkender dog andre kirkers dåb. Et studium af denne praksis og dens forhold til vanddåben er nødvendigt.

22. Dåben foretages normalt af en ordineret præst, selv om det under særlige omstændigheder kan tillades, at andre døber.

23. Eftersom dåben står i nøje forbindelse med fællesskabet og gudstjenesten i kirken, bør den normalt foretages under en offentlig gudstjeneste, så menighedens medlemmer kan blive mindet om deres egen dåb og kan byde dem velkommen i fællesskabet, som bliver døbt og som de er forpligtede til at oplære i den kristne tro. Store festdage som påske, pinse og Hellig tre kongers dag er særlig egnede for fejringen af dette sakramente, sådan som det var praksis i den gamle kirke.

Nadver

Nadverens indstiftelse

1. Kirken modtager nadveren som en gave fra Herren. Paulus skriver: »Jeg har modtaget fra Herren, hvad jeg også har givet videre til jer, at Herren Jesus i den nat, da han blev forrådt, tog brødet, takkede, brød det og sagde: Dette er mit legeme, som gives for jer. Gør dette til ihukommelse (*anamnesis*) af mig. Ligeså tog han også kalken efter aftensmåltidet og sagde: Denne kalk er den nye pagt i mit blod. Gør dette, så ofte som I drikker den, til ihukommelse af mig« (1. Kor. 11,23-24; jfr. Matt. 26,26-29; Mark. 14,22-25; Luk. 22,14-20).

De måltider, som Jesus fortælles at have deltaget i under sin gerning her på jorden, forkynder Gudsriget og bringer det nær, hvilket bespisningen i ørkenen er et tegn på. Ved Jesu sidste måltid var Gudsrigets fællesskab knyttet sammen med hans nært forestående lidelse. Efter sin opstandelse gav Herren sit nærvær til kende over for disciplene, da han brød brødet. Således viderefører nadveren disse måltider, som Jesus deltog i under sit liv på jorden og efter sin opstandelse – hver gang som et tegn på Gudsriget. Kristne ser et forbillede på nadveren i påskefesten til minde om Israels udfrielse af trædommens land og i pagtsmåltidet på Sinai bjerg (2. Mos. 24). Den er kirkens nye påskemåltid, den nye pagts måltid, som Kristus gav sine disciple (*anamnesis*) af sin død og opstandelse, som en forudgribelse af Lammets bryl-

lupsmåltid (Åb. 19,9). Kristus befalede sine disciple, som det fortsatte gudsfolk, at ihukomme ham således i dette sakramentale måltid indtil hans genkomst. Det sidste måltid, som Jesus fejrede, var et liturgisk måltid, der gjorde brug af symbolske ord og handlinger. Derfor er nadveren et sakramentalt måltid, som gennem synlige tegn meddeler os Guds kærlighed i Jesus Kristus, den kærlighed som Jesus elskede sine egne med »til det sidste« (Joh. 13,1). Den er blevet kaldt mange ting, f. eks. Herrens nadver, brødets brydelse, altergang, den guddommelige liturgi, messen. Fejringen af den forbliver den centrale handling i kirkens gudstjeneste.

II: Betydningen af nadveren

2. Nadveren er i sit væsen det sakramente, der rummer gaven, som Gud ved Helligåndens kraft giver os i Kristus. Enhver kristen modtager denne frelsesgave gennem delagtigheden i Kristi legeme og blod. I nadverens måltid, ved at vi spiser brødet og drikker vinen, skænker Kristus os fællesskab med sig selv. Det er Gud selv, som handler ved at give liv til Kristi legeme og ved at forny hver enkelt lem på dette legeme. I overensstemmelse med Kristi forjættelse modtager ethvert døbt lem på Kristi legeme i nadveren forsikring om syndernes forladelse (Matt. 26,28) og pant på det evige liv (Joh. 6,51-58). Selv om nadveren i sit væsen er én sammenhængende handling,

skal den her behandles ud fra følgende synspunkter: taksigelse til Faderen, ihukommelse af Kristus, påkaldelse af Ånden, de troendes fællesskab, Gudsrigets måltid.

A. Nadveren som taksigelse til Faderen

3. Nadveren, som altid indeholder både ord og sakramente, er forkyndelse og fejring af Guds gerninger. Den er den store taksigelse til Faderen for alt, hvad der er fuldbyrdet i skabelse, genløsning og helliggørelse, for alt hvad Gud i dag gør i kirken og i verden trods menneskers synd, for alt hvad Gud vil gøre ved at bringe sit Rige til fuldendelse. Således er nadveren den »lovprisning« (*berakah*), i hvilken kirken udtrykker sin taknemmelighed mod Gud for alle hans velgerninger.

4. Nadveren er det store lovprisningsoffer, hvorigennem kirken taler på hele skabningens vegne. For den verden, som Gud har forsonet med sig selv, er til stede i enhver nadver: i brød og vin, i de troende selv og i de bønner, som de frembærer for sig selv og for alle mennesker. Kristus forener de troende med sig selv og indeslutter deres bønner i sin egen forbøn, så de troende forvandles og deres bønner bliver hørt. Dette lovprisningsoffer er kun muligt ved Kristus, med ham og i ham. Brød og vin, frugter af jorden og menneskers arbejde, frembæres til Faderen i tro og taksigelse. Således er nadveren et tegn på, hvad verden skal blive: en ofergave og lovprisning til Ska-

beren, et universelt fællesskab i Kristi legeme, et retfærdighedens, kærlighedens og fredens rige i Helligånden.

B. Nadveren som anamnese eller ihukommelse af Kristus

5. Nadveren er ihukommelse (memorial) af den korsfæstede og opstandne Kristus, dvs. det levende og virksomme tegn på hans offer, som én gang for alle blev fuldbragt på korset og som fortsat er virksomt for hele menneskeheden. Det bibelske begreb »ihukommelse«, anvendt på nadveren, hentyder til, at Guds gerning er virksom i nutiden, når den fejres af Guds folk i liturgisk form.

6. Kristus selv, med alt hvad han har gjort for os og for hele skabningen (i sin menneskevordelse, sin fornedrelse, sin gerning, sin forkyndelse, sin lidelse, sit offer, sin opstandelse, sin himmelfart og i sendelsen af Helligånden) er til stede i denne *anamnese* og skænker os fællesskab med sig selv. Nadveren er også en forsmag på hans genkomst og på det fuldendte Gudsrige.

7. *Anamnesen*, i hvilken Kristus handler gennem sin kirkes glade fejring af nadveren, er således både nærvær (representation) og foregribelse (anticipation). Den vil ikke blot minde om det forbigangne og dets betydning. Den er kirkens virksomme forkyndelse af Guds store gerninger og forjættelser.

8. Nærvær og foregribelse kommer til udtryk i taksigelse og forbøn. Idet kirken i tak-

nemmelighed ihukkommer Guds store frelsegerninger, beder den Gud om at skænke ethvert menneske frugterne af disse gerninger. I taksigelse og forbøn er kirken forenet med Sønnen, dens store ypperstepræst og fortaler (Rom. 8,34; Hebr. 7,25). Nadveren er Kristi enestående offers sakramente, han som lever evigt og går i forbøn for os. Den er ihukommelse af alt, hvad Gud har gjort til verdens frelse. Hvad der var Guds vilje at fuldbyrde med Kristi menneskevordelse, liv, død, opstandelse og himmelfart, gentager Gud ikke. Disse begivenheder er enestående og kan hverken gentages eller fortsættes. Men i den ihukommelse, som finder sted i nadveren, frembærer kirken sin forbøn i forening med Kristus, vor store ypperstepræst.

Kommentar: Det er i lyset af nadverens karakter af forbøn, at man kan forstå omtalen i katolsk teologi af nadveren

som et »sonoffer«. Dermed menes, at der kun gives ét sonende offer, nemlig det enestående offer på korset, som er nærværende i nadveren og som frembæres for Faderen gennem Kristi og kirkens forbøn for hele menneskeheden. I lyset af den bibelske forestilling om ihukommelse kunne alle kirker måske på ny overveje de historiske stridigheder omkring begrebet »offer« og uddybe deres forståelse for grundene til, at andre traditioner enten har anvendt dette udtryk eller har afvist det.

9. *Anamnesen* af Kristus er grundlaget for og kilden til al kristen forbøn. Således forlader vor bøn sig på den opstandne Herres uophørlige forbøn og er forenet med den. I nadveren skænker Kristus os kraften til at leve med ham, til at lide med ham og til at bede i hans navn som retfærdiggjorte syndere, der glade og villige opfylder hans vilje.

10. I Kristus bringer vi os selv som et levende og helligt offer i vort daglige liv (Rom. 12,1; 1. Pet. 2,5). Denne åndelige gudsyndelse, som er Gud velbehagelig, næres i nadveren, i hvilken vi helliges og forsones i kærlighed for at være tjenere for forsoningen i verden.

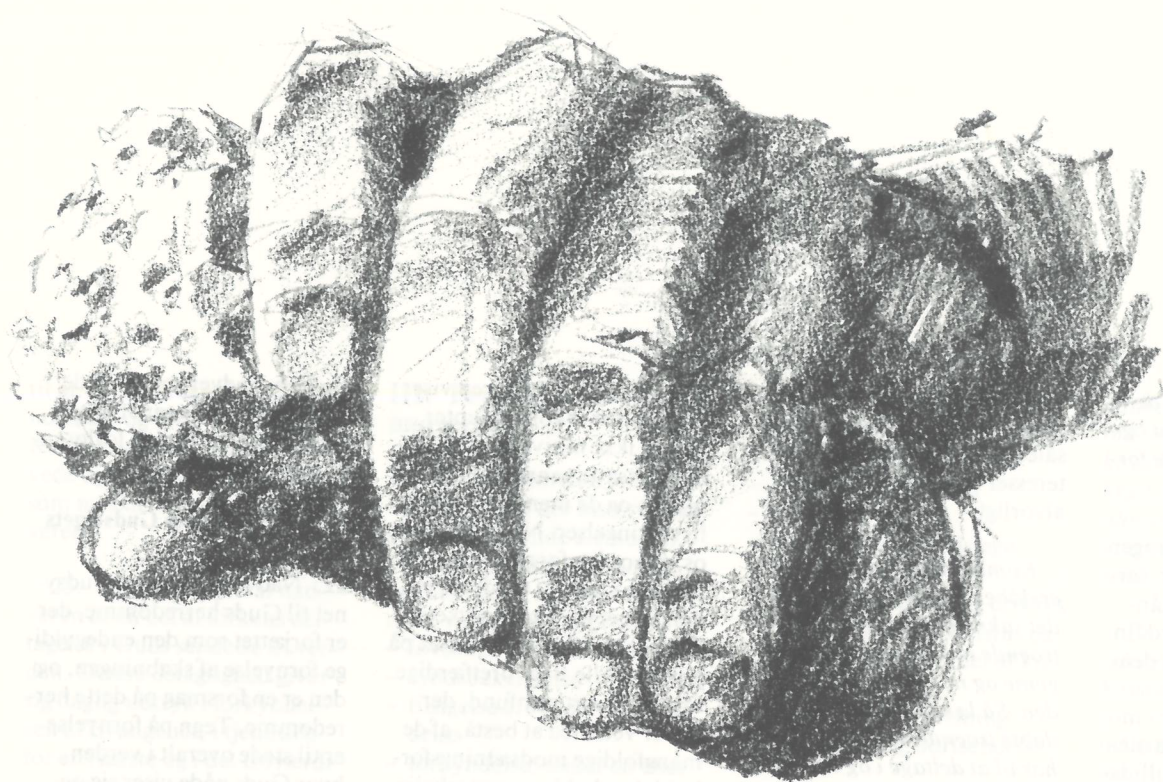
11. Forenet med vor Herre og i fællesskab med alle hellige og martyrer fornyes vi i pagten, som er beseglet ved Jesu blod.

12. Da ihukommelsen af Kristus er det centrale indhold både af det forkyndte ord og af nadverens måltid, styrker disse gensidigt hinanden. Det hører med til fejringen af nadveren, at den omfatter ordets forkyndelse.

13. Kristi ord og handlinger ved indstiftelsen af nadveren står i centrum af nadverfejringen. Nadverens måltid er Kri-

sti legemes og blods sakramente, det sakramente der rummer hans virkelige nærvær. Kristus opfylder på forskellige måder sit løfte om altid at være med sine disciple indtil verdens ende. Men måden hvorpå Kristus er nærværende i nadveren er enestående. Jesu ord over nadverens brød og vin lød: »Dette er mit legeme, ... dette er mit blod«. Hvad Kristus har sagt er sandt, og denne sandhed bliver til virkelighed, hver gang nadveren fejres. Kirken bekender, at Kristus virkeligt er til stede som levende og handlende i nadveren. Selv om Kristi virkelige nærvær i nadveren ikke afhænger af den enkeltes tro, er alle enige om, at troen er nødvendig for at erkende Kristi legeme og blod.

Kommentar: Mange kirker tror, at ved Jesu ord og ved Helligåndens kraft bliver brød og vin i nadveren på en virkelig, men hemmelighedsfuld måde til den opstandne, dvs. til

den levende Kristi legeme og blod, han som er nærværende i hele sin fylde. Under brødets og vinens tegn er den dybeste virkelighed hele Kristi væren, han som kommer til os for at bispise os og forvandle hele vor væren. Andre kirker bekender ganske vist Kristi virkelige nærvær ved nadveren, men de forbinder ikke lige så udtrykkeligt dette nærvær med brødets og vinens tegn. De enkelte kirker må afgøre, om denne forskel kan finde plads inden for den enighed, som er formuleret i teksten.

C. Nadveren som påkaldelse af Helligånden

14. Helligånden gør den korsfæstede og opstandne Kristus virkeligt nærværende for os i nadverens måltid og opfylder derved den forjættelse, som er indeholdt i indstiftelsesordene. Kristi nærvær er klart nadverens midtpunkt, og den forjættelse, som er indeholdt i indstiftelsesordene, er derfor

grundlæggende for nadverfejringen. Dog er det Faderen, der er den primære kilde til og den endelige opfyldelse af det, der sker i nadveren. Guds menneskeblevne Søn, ved hvem og i hvem den fuldbyrdes, er dens levende midtpunkt. Helligånden er den umådelige kærligheds kraft, som gør den mulig og som fortsætter med at lade den være virksom. Forbindelsen mellem nadverfejringen og den treenige Guds mysterium åbenbarer Helligåndens som den, hvis rolle det er at gøre Jesu historiske ord nærværende og levende. I tillid til Jesu forjættelse i indstiftelsesordene om, at den vil blive bøn hørt, beder kirken Faderen om Helligåndens gave, for at nadveren kan blive til virkelighed: det sande nærvær af den korsfæstede og opstandne Kristus, som giver sit liv for hele menneskeheden.

Kommentar: Dette betyder ikke, at Kristi nærvær i nadveren åndeliggøres, men at den uopløselige enhed mellem Sønnen og Ånden understreges. Denne enhed gør det klart, at nadveren ikke er en magisk eller mekanisk handling, men en bøn som er rettet til Faderen og som understreger kirkens totale afhængighed. I liturgien er der en indre forbindelse imellem indstiftelsesordene, Kristi forjættelse og epiklesen, dvs. påkaldelsen af Helligånden. Epiklesen står på forskelligt sted i forhold til indstiftelsesordene i de forskellige liturgiske traditioner. I de ældste liturgier mente man, at nadverbønnen i sin helhed bevirkede den virkelighed, som Kristus havde forjættet. Påkaldelsen af Helligånden skete både over menigheden og over nadverelementerne brød og vin. Genopdagelse af en sådan forståelse vil kunne hjælpe os til at overvinde vore vanskeligheder med hensyn til et be-

stemt øjeblik for nadverelementernes indvielse.

15. Det er i kraft af Kristi levende ord og ved Helligåndens magt, at brød og vin bliver de sakramentale tegn på Kristi legeme og blod. De vedbliver at være dette med henblik på uddeling ved altergang.

Kommentar: I kirkens historie er der blevet gjort forskellige forsøg på at forstå det mysterium, som Kristi virkelige og enestående nærvær i nadveren er. Nogle nøjes med at bekræfte dette nærvær uden at forsøge at forklare det. Andre finder det nødvendigt at hævde, at der sker en forvandling, som er bevirket af Helligånden og Kristi ord, hvorefter der ikke længere er tale om almindeligt brød og almindelig vin, men om Kristi legeme og blod. Atter andre har udviklet en forklaring af realpræsensen, som uden at gøre krav på at

udtømme betydningen af dette mysterium dog forsøger at beskytte det mod misvisende fortolkninger.

16. Hele nadverhandlingen har »epikletisk« karakter, fordi den afhænger af Helligåndens virke. I liturgiens ord findes forskellige udtryk for dens side af nadveren.

17. Som den nye pagts menighed påkalder kirken tillidsfuldt Helligånden, for at den må blive helliget og fornyet, ført frem til retfærdighed, sandhed og enhed og få styrke til at opfylde sin mission i verden.

18. Gennem nadveren giver Helligånden en forsmag på Guds rige: kirken modtager denne nye skabnings liv og forsikringen om Herrens genkomst.

D. Nadveren som de troendes fællesskab (communion)

19. Nadverens fællesskab med den nærværende Kristus, som nærer kirkens liv, er samtidig et fællesskab inden for Kristi legeme, dvs. kirken. Når mennesker på et bestemt sted deler det ene brød og den fælles kalk med hinanden, viser og bevirker dette deres enhed med Kristus og med dem, der til alle tider og på alle steder gør det samme. Det er i nadveren, at Gudsfolkets fællesskab kommer fuldt til udtryk. Nadverfejringen har altid med hele kirken at gøre, og hele kirken er inddraget i enhver lokal nadverfejring. For så vidt som en kirke gør krav på at være et synligt udtryk for hele kirken,

vil den også drage omsorg for at udforme sit eget kirkelige liv således, at andre kirkers interesser og anliggender tages alvorligt.

Kommentar: Fra første færd er dåben blevet forstået som det sakramente, hvorved de troende indlemmes i Kristi legeme og modtager Helligånden. Så længe den ret, som døpte troende og deres præster har til at deltage i og lede nadverfejringen i en kirke, drages i tvivl af dem, der tilhører andre nadverfejrende menigheder og leder dem, er nadverens universelle dimension (catholicity) fordunklet. I mange kirker er der i dag diskussion om børns adgang til at deltage i Herrens nadver.

20. Nadveren omfatter alle sider af livet. Den er en repræsentativ taksigelses- og offerhandling på hele verdens vegne. Fejringen af nadveren kræver forsoning og fællesskab imellem alle dem, der regnes for brødre og søstre i Guds ene familie og den er en stadig udfordring til at forsøge at skabe forhold i det sociale, økonomiske og politiske liv, som svarer hertil (Matt. 5,23f; 1. Kor. 10,16f; 11,20-22; Gal. 3,28). Når vi deler Kristi legeme og blod med hinanden, bliver der sat et radikalt spørgsmålstejn ved alle former for uretfærdighed, racisme, adskillelse og manglende frihed. I nadveren gennemtrænger Guds alt fornyende nåde den menneskelige person og gengiver den dens værdighed. Nadveren inddrager de troende i verdenshistoriens centrale begivenhed.

Som deltager i nadveren viser vi os derfor inkonsekvente, hvis vi ikke aktivt tager del i den fortsatte genrejsning af verden og de menneskelige livsbetingelser. Nadveren viser os, at vor livsførelse er inkonsekvent i lyset af Guds forsonende nærvær i menneskets historie. Vi dømmes fortsat på grund af alle slags uretfærdige forhold i vort samfund, der bliver ved med at bestå, af de mangfoldige modsætningsforhold der skyldes menneskelig stolthed, materielle interesser og magtpolitik og fremfor alt af hårdnakkede konfessionelle modsætninger inden for Kristi legeme, som ikke lader sig retfærdiggøre.

21. Solidaritet inden for nadverfællesskabet i Kristi legeme og kristnes ansvarlige omsorg for hinanden og for verden finder særlige udtryk i forskellige liturgier: i den gensidige syndstilgivelse, i fredstegnet, i forbønnen for alle mennesker, i at spise og drikke sammen, i at brød og vin bringes til syge og fangne eller i at der holdes nadver med dem. Alle disse udtryk for kærlighed i nadveren står i direkte forbindelse med Kristi vidnesbyrd om sig selv som tjener, i hvis tjenergerning de kristne selv tager del. Sådan som Gud i Kristus er gået ind i menneskets situation, således er nadverliturgien nært forbundet med mænds og kvinders konkrete og særlige situationer. I oldkirken gav diakonernes og diakonissernes tjeneste på særlig måde udtryk for denne side af nadveren. At der gives plads for en sådan tjeneste

imellem nadverbordet og den nødlidende aflægger et ægte vidnesbyrd om Kristi forlødte nærvær i verden.

E. Nadveren som Gudsrige måltid

22. Nadveren åbner for udsat til Guds herredømme, der er forjættede som den endegyldige fornyelse af skabningen, og den er en forsmag på dette herredømme. Tegn på fornyelse er til stede overalt i verden, hvor Guds nåde viser sig og hvor mennesker arbejder for retfærdighed, kærlighed og fred. Nadveren er den fest, ved hvilken kirken takker Gud for disse tegn og med glæde fejrer og tager forskud på Gudsriget komme i Kristus (1. Kor. 11,26; Matt. 26,29).

23. Den verden, som løftet om fornyelse gælder, er nærværende i hele nadverfejringen. Verden er nærværende i taksigelsen til Faderen, hvor kirken taler på hele skabningens vegne; den er nærværende i ihukommelsen af Kristus, hvor kirken, forenet med sit ypperstepræst og fortæller, ber for verden, og den er nærværende i bønne om Helligåndens gave, hvor kirken ber om helliggørelse og nyskabelse.

24. Forsonede i nadveren er lemmene på Kristi legeme kaldet til at være tjenere for forsoningen blandt mennesker og vidner om opstandelsens glæde. Som Jesus under sin gerning her på jorden gik til toldere og syndere og havde bordfællesskab med dem, således kaldes kristne i nadveren

til at være solidariske med de udstødte og til at være tegn på Kristi kærlighed, han som levede og hengav sig for alle og som nu skænker sig selv i nadveren.

25. Selve fejringen af nadveren er en del af kirkens deltagelse i Guds sendelse til verden. Denne delagtighed giver sig daglig udtryk i forkyndelsen af Evangeliet, i tjenesten for ens næste og i det troværdige nærvær i verden.

26. Da nadveren helt og holdent er Guds gave, bringer den en ny virkelighed ind i den nærværende tid, en virkelighed som forvandler de kristne til Kristi billede og som derfor gør dem til virksomme vidner om ham. Nadveren er kostelig spise for udsendinge, brød og vin for pilgrimme på deres apostolske rejse. Det nadverfejrende fællesskab næres og styrkes, for at det i ord og gerning må bekende Herren Jesus Kristus, som gav sit liv for verdens frelse. Ligesom den nadverfejrende menighed bliver ét folk ved at dele den ene Herres måltid, må det ligge den på sinde også at samle dem, der nu står uden for dens synlige grænser, fordi Kristus til sin fest har indbudt alle dem, som han døde for. Så længe kristne ikke kan forenes om det samme nadverbord i fuldt fællesskab for at spise det samme brød og drikke af den samme kalk, svækkes deres missionerende vidnesbyrd både individuelt og i fællesskab.

III: Fejringen af nadveren

27. Nadverliturgien er i sit væsen et hele, der historisk set består af følgende elementer der kan optræde i forskellig rækkefølge og hvoraf nogle er mere vigtige end andre:

- lovsang
- syndsbe kendelse
- tilsigelse af syndernes forladelse
- forkyndelse, under en eller anden form, af Guds ord
- tro sbekendelse
- forbøn for hele kirken og for verden
- tilberedning af brød og vin
- taksigelse til Faderen for skabelsens, genløsningens og helliggørelsens under (stammende fra den jødiske *berakah*-tradition)
- Kristi indstiftelsesord i overensstemmelse med den nytestamentlige overlevering
- *anamnese* eller ihukommelse af frelsens store gerninger: lidelsen, døden, opstandelsen, himmelfarten og pinsen, som bragte kirken til verden
- påkaldelse af Helligånden (*epiklese*) over menighedens fællesskab og over nadverelementerne brød og vin (enten før indstiftelsesordenen eller efter anamnesen eller begge steder; eller en anden henvisning til Helligånden, der giver et passende udtryk for nadverens »epikletiske« karakter)
- overgivelse af de troende til Gud
- henvisning til de helliges fællesskab
- bøn om Herrens genkomst og den endelige åbenbaring af hans rige
- menighedens Amen
- Fadervor
- forsonings- og fredstegn
- brødets brydelse
- brød og vin spises og drikkes i fællesskab med Kristus og med alle medlemmer af kirken
- afsluttende lovprisning
- velsignelse og bortsendelse.

28. Den bedste vej til enhed i nadverfejring og nadverfællesskab er, at nadveren selv fornyes i de forskellige kirker med hensyn til undervisning og liturgi. Kirkerne bør prøve deres liturgier i lyset af den overensstemmelse i nadversynet, som nu er ved at blive opnået.

Den liturgiske reformbevægelse har ført kirkerne nærmere til hinanden med hensyn til måden at fejre Herrens nadver på. En vis liturgisk mangfoldighed, som er forenelig med vor fælles nadvertro, anerkendes imidlertid som en sund og berigende ting. En erklæring om fælles nadvertro indebærer ikke ensartethed hverken i liturgi eller i praksis.

Kommentar: Siden Det nye Testaments tid har kirken lagt meget stor vægt på den fortsatte anvendelse af de elementer, nemlig brød og vin, som Jesus selv benyttede ved det sidste måltid. I visse dele af verden, hvor brød og vin ikke er almindelige eller ikke let kan skaffes, har nogle i dag den opfattelse, at mad og drikke, som anvendes dér på stedet, bedre tjener til at forankre

nadveren i det daglige liv. Det må undersøges nærmere, hvilke dele af Herrens nadver der i kraft af Jesu indstiftelse er uforanderlige, og hvilke der kan overlades til kirkens afgørelse.

29. I fejringen af nadveren samler, underviser og nærer Kristus kirken. Det er Kristus, som indbyder til og forestår måltidet. Han er hyrden der leder Guds folk, profeten der forkyn der Guds ord, præsten der fejrer Guds mysterium. I de fleste kirker udtrykkes dette ved, at en ordineret person forestår nadveren. Den der i Kristi navn leder nadverfejringen viser derved, at handlingen ikke er menighedens eget værk eller ejendom. Nadveren modtages som en gave fra Kristus, der lever i sin kirke. Den, der gør tjeneste ved nadveren, er den udsending, som repræsenterer Guds initiativ og som udtrykker forbindelsen imellem den lokale menighed og andre lokale menigheder i den universelle kirke.

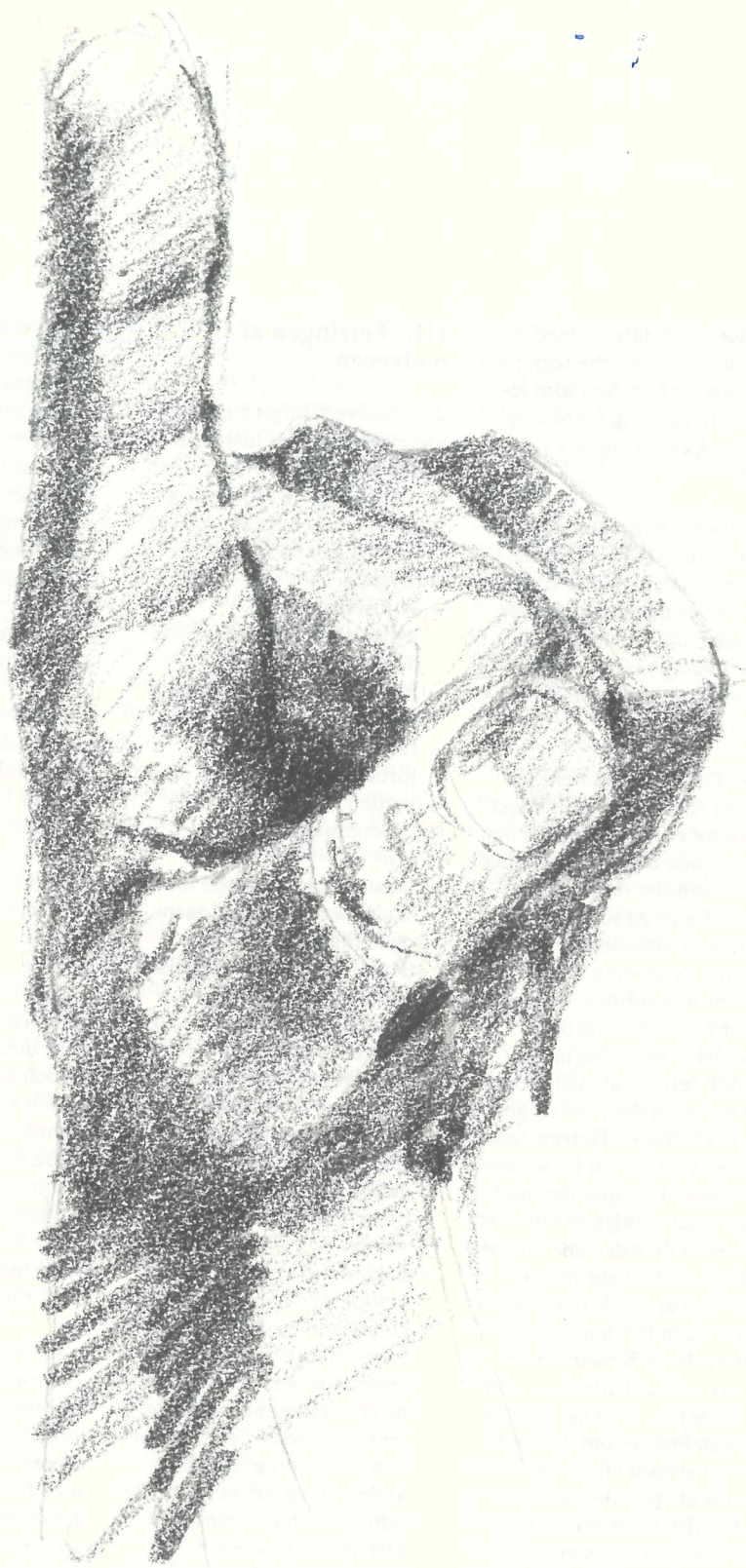
30. Den kristne tro uddybes gennem fejringen af Herrens nadver. Derfor bør nadveren fejres hyppigt. Mange forskelle i teologi, liturgi og praksis hænger sammen med, at det er forskelligt, hvor ofte der holdes nadver.

31. Da nadveren er en fejring af Kristi opstandelse, er det rimeligt, at den finder sted i det mindste hver søndag. Da den er gudsfolkets nye sakramentale måltid, bør enhver kristen opmuntres til hyppigt at modtage nadveren.

32. Nogle kirker betoner, at Kristi nærvær i de indviede elementer varer ved også efter nadverhandlingen. Andre kirker lægger hovedvægten på fejringen selv og fortæringen af elementerne ved uddelingen. Den måde, hvorpå elementerne behandles, kræver særlig opmærksomhed. Med hensyn til skikken at opbevare elementerne bør hver kirke respektere de andres praksis og fromhedsliv. I betragtning af den forskellige praksis i kirkerne og under hensyn til den nuværende situation i tilnærmelsesprocessen vil det være rimeligt at foreslå,

- at man på den ene side, især i prædiken og undervisning, minder om, at den primære hensigt med opbevaringen af elementerne er, at de skal uddeles til syge og fraværende, og
- at man på den anden side anerkender, at ærbødigheden for de elementer, som anvendes i nadveren, bedst bringes til udtryk ved, at man fortærer dem, uden at man dermed udelukker, at de kan anvendes ved sygealtergang.

33. Den øgede gensidige forståelse, der kommer til udtryk i den foreliggende erklæring, vil kunne gøre det muligt for nogle kirker at nå frem til en større grad af nadverfællesskab indbyrdes og således bringe den dag nærmere, da Kristi adskilte folk atter vil være synligt samlet omkring Herrens bord.

Embede

I: Hele Guds folks kaldelse

1. I en verden, som der er gået brud på, kalder Gud hele menneskeheden til at blive Guds folk. Med dette for øje udvalgte Gud Israel og talte siden på enestående og afgørende måde ved Jesus Kristus, Guds Søn. Ved at give sig selv som offer for alle gjorde Jesus sig til ét med hele menneskeslægten natur, dens vilkår og dens sag. Jesu liv i tjeneste, hans død og hans opstandelse er grundvol- den for en ny menighed, som fortsat bygges op ved evange- liets glædelige budskab og ved sakramenternes gaver. Hellig- ånden forener i ét legeme alle dem, som følger Jesus Kristus, og sender dem som vidner til verden. At høre kirken til vil sige at leve i fællesskab med Gud gennem Jesus Kristus i Helligånden.

2. Grundlaget for kirkens liv er den sejr over dødens og det ondes kræfter, som Kristus har vundet én gang for alle. Kristus skænker tilgivelse, op- fordrer til anger og befrier for tilintetgørelse. Gennem Kri- stus er mennesker blevet i stand til at vende sig i lovpris- ning mod Gud og til at tjene deres næste. I Kristus finder de kilden til et nyt liv i frihed, i gensidig tilgivelse og i kærlig- hed. Gennem Kristus er deres hjerter og tanker blevet rettet mod Gudsrigets fuldendelse, hvor Kristi sejr vil blive synlig og alle ting gjort nye. Guds hensigt er, at alle mennesker i Jesus Kristus skal være med i dette fællesskab.

3. Kirken lever i kraft af Helligåndens befriende og for- nyende magt. At Helligånden var over Jesus kommer tyde- ligt frem i hans dåb, og efter opstandelsen blev den samme Ånd givet til dem, som troede på den opstandne Herre for derved at nyskabe dem som Kristi legeme. Ånden kalder mennesker til tro, helliggør dem gennem mange gaver, gi- ver dem styrke til at vidne om evangeliet og kraft til at tjene i håb og kærlighed. Ånden be- varer kirken i sandheden og le- der den på trods af dens med- lemmers skrøbelighed.

4. Kirken er kaldet til at forkynde og være et billede på Gudsriget. Dette kald opfylder den ved at forkynde evangeliet for verden og ved at være til stede som Kristi legeme. I Je- sus kom Gudsriget til stede iblandt os. Han skænkede syn- dere frelse. Han prædikede godt nyt for fattige, løsladelse for fanger, sekraft for blinde og frihed for undertrykte (Luk. 4,18). Kristus skabte ny ad- gang til Faderen. Som de, der lever i et sådant fællesskab med Gud, er alle kirkens med- lemmer kaldet til at bekende deres tro og aflægge regnskab for deres håb. Når de søger at aflægge vidnesbyrd gennem kærlighed og omsorg, skal de gøre sig til ét med alle menne- skers glæder og lidelser. Lem- merne på Kristi legeme skal sammen med de undertrykte kæmpe med henblik på den frihed og værdighed, som er lo- vet med Gudsrigets komme. Denne opgave kræver at blive udført i forskellige politiske, sociale og kulturelle sammen-

hænge. For i troskab at fuld- føre denne opgave må de søge efter relevante former for vid- nesbyrd og tjeneste i hver en- kelt situation. Ved at handle således bringer de verden en forsmag på Gudsrigets glæde og herlighed.

5. Helligånden skænker menigheden forskellige, hinanden supplerende gaver. Disse er til fælles bedste for hele folket og viser sig i tjenen- de virke inden for menigheden og over for verden. Det kan være gaver til at bringe evange- liet videre i ord og handling, gaver til at helbrede, gaver til at bede, gaver til at undervise og skaffe sig lærdom, gaver til at tjene, gaver til at lede og led- sage, gaver til at inspirere og til at skabe visioner. Alle med- lemmer er kaldede til med me- nighedens hjælp at opdage, hvilke gaver de har modtaget og til at bruge dem med hen- blik på at bygge kirken op og tjene den verden, som kirken er sendt til.

6. Om end kirkerne er enige om den generelle forståelse af Gudsfolkets kaldelse, afviger de fra hinanden i forståelsen af, hvordan kirkens liv skal indrettes. Navnlig er der for- skelle vedrørende præsteembe- dets stilling og former. Da kir- kerne bestræber sig på at over- vinde disse forskelle, er de nødt til at arbejde ud fra det perspektiv, at hele Gudsfolket er kaldet. Det er nødvendigt at finde et fælles svar på følgende spørgsmål: Hvordan skal man i overensstemmelse med Guds vilje og under Helligåndens vejledning forstå og indrette

kirkens liv, så evangeliet kan spredes og menigheden bygges op i kærlighed?

II: Kirken og præsteembedet

7. Terminologiske forskelle hører med til sagen, hvorom debatten drejer sig. For at und- gå at blande tingene sammen i diskussionen om præsteembe- det i kirken er det nødvendigt klart at beskrive, hvordan for- skellige udtryk bruges i de føl- gende paragraffer.

a) Ordet *karisme* betegner enhver gave, som af Helligå- den skænkes til et lem på Kri- sti legeme for at bygge menig- heden op og fuldende dens kal- delse.

b) Ordet *embede (ministry)* i dets bredeste betydning be- tegner den tjeneste, til hvilken hele Guds folk er kaldet, hvad enten det er som enkeltperso- ner, som lokalmenighed eller som kirke i universel forstand. Embede eller embeder kan også betegne de særlig institu- tionelle former, som denne tjene- ste kan antage.

c) Udtrykket *præsteembede (ordained ministry)* henviser til mennesker, som har modta- get en nådegave og som kir- ken udnævner til tjeneste ved at ordinere dem under påkal- delse af Helligånden og under håndspålæggelse.

d) Mange kirker bruger or- det *præst (priest)* for at betegne visse ordinerede embedsinde- havere (ministers). Denne sprogbrug er imidlertid ikke almen- gyldig, og dokumentet vil derfor diskutere spørgsmå- let i paragraf 17.

A. Præsteembedet

8. For at fuldende sin mission har kirken brug for mennesker, som offentligt og vedvarende er ansvarlige for at pege på dens fundamentale afhængighed af Jesus Kristus og som derved i sammenhæng med mangfoldige andre gaver udgør et midtpunkt for dens enhed. Et embede knyttet til sådanne personer, der fra meget gammel tid har været ordnede, er grundlæggende for kirkens liv og vidnesbyrd.

9. Kirken har aldrig været uden personer, som besad særlig myndighed og særligt ansvar. Jesus udvalgte og udsendte disciplene som vidner om Gudsriget (Matt. 10,1-8). Det blev lovet de tolv, at de skulle »sidde på troner og dømme Israels stammer« (Luk. 22,30). En særlig rolle er tildelt de tolv i den første generations menigheder. De er vidner om Herrens liv og opstandelse (Ap. G. 1,21-26). De leder menigheden i bøn, undervisning, brødsbrydelse, forkyndelse og tjeneste (Ap. G. 2,42-47; 6,2-6 osv.). Selve tilstedeværelsen af de tolv og af andre apostle viser, at der fra begyndelsen var forskelligartede roller i menigheden.

Kommentar: I Det nye Testamente anvendes ordet »apostel« på forskellig måde. Det bruges om de tolv, men også om en videre kreds af disciple. Således om Paulus og om andre, når de udsendes af den opstandne Kristus for at forkynde evangeliet. Apostlenes rolle omfatter både grundlæggelse af menigheder og mission.

10. Jesus kaldte de tolv til at repræsentere det fornyede Israel. I det øjeblik repræsenterer de hele Guds folk og spiller samtidig en speciel rolle midt i denne menighed. Efter opstandelsen er de blandt menighedens ledere. Man kan sige, at apostlene er et billede på kirken i dens helhed og på de mennesker i den, som har fået en særlig myndighed og et særligt ansvar betroet. Apostlenes rolle som vidner om Kristi opstandelse er enestående og kan ikke gentages. Der er derfor forskel på apostle og ordnede præster, hvis embeder bygges på apostlenes embede.

11. Som Kristus udvalgte og udsendte apostlene, således fortsætter han gennem Helligånden med at udvælge og kalde mennesker til præsteembedet. Som herolder og udsendte repræsenterer ordnede præster Jesus Kristus over for menigheden og forkynder hans budskab om forligelse. Som ledere og lærere opfordrer de menigheden til at underkaste sig Jesu Kristi autoritet, han der er læreren og profeten, i hvem loven og profeterne blev opfyldt. Som hyrder, der er under overhyrden Jesus Kristus, samler de og leder de det spredte Gudsfolk som en foregribelse af det kommende Gudsrige.

Kommentar: Som et grundlæggende faktum var præsteembedet til stede lige fra begyndelsen (jfr. par. 8). De nuværende former for ordination og præsteembede er imidlertid blevet til gennem en omfattende historisk udvikling (jfr. par.

19). Kirkerne bør derfor undgå at føre deres særlige former for præsteembede direkte tilbage til Jesu Kristi vilje og indstiftelse.

12. Alle medlemmer i den troende menighed, både ordnede og lægfolk, står i et gensidigt forhold til hinanden. På den ene side har menigheden brug for ordnede præster. Deres tilstedeværelse minder menigheden om Guds initiativ og om kirkens afhængighed af Kristus, han som er kilden til dens mission og grundlaget for dens enhed. De tjener med at bygge menigheden op i Kristus og med at styrke dens vidnesbyrd. I dem søger kirken et eksempel på helligt levned og kærlig omsorg for andre. På den anden side er præsteembedet ikke adskilt fra menigheden. Ordnerede præster kan kun opfylde deres kald i og for menigheden. De kan ikke undvære menighedens anerkendelse, støtte og opmuntring.

13. Præsteembedets hovedansvar består i at samle og opbygge Kristi legeme ved at forkynde og lære Guds ord, ved at forvalte sakramenterne og ved at lede menighedens liv i dens gudstjeneste og i dens missionsorienterede og omsorgsorienterede virke.

Kommentar: Disse opgaver udføres af præsteembedet på en måde, som ikke udelukker andre. Eftersom præsteembedet og menigheden er uløseligt knyttet til hinanden, deltager alle medlemmer i udøvelsen af disse funktioner. For enhver nådegave tjener til at forsamle

og opbygge Kristi legeme. Alle legemets lemmer kan være med til at forkynde og undervise i Guds ord og kan bidrage til legemets sakramentale liv. Præsteembedet varetager disse funktioner på repræsentativ vis, idet det udgør et midtpunkt for enheden i menighedens liv og vidnesbyrd.

14. Det er især, når der holdes nadver, at præsteembedet er det synlige midtpunkt i det dybe og alt forenende fællesskab mellem Kristus og lemmerne på hans legeme. Når der holdes nadver, samler, belærer og nærer Kristus kirken. Det er Kristus, som indbyder til måltidet og som fører forsædet. I de fleste kirker er det en ordineret præst, som er tegn på og som repræsenterer dette forsæde.

Kommentar: Det nye Testamente siger meget lidt om, hvordan nadveren skal holdes. Det siges ikke klart og tydeligt, hvem der førte forsædet ved nadveren. Dog bliver det meget snart klart, at forsædet under nadverhandlingen knyttes til præsteembedet. Hvis det er præsteembedet, som skal skabe et midtpunkt for enheden i kirkens liv og vidnesbyrd, er det rimeligt, at en ordineret person får overdraget dette hverv. Det er nøje knyttet til opgaven med at lede menigheden, dvs. have tilsyn (episkopé) med dens liv og styrke dens årvågenhed med henblik på det apostolske budskabs sandhed og Gudsrigets komme.

B. Præsteembede og myndighed

15. Den ordinerede præsts myndighed er rodfæstet i Jesus Kristus, som har modtaget den fra Faderen (Matt. 28,18) og som overdrager den ved Helligånden gennem ordinationshandlingen. Denne handling finder sted i en menighed, som derved giver en bestemt person offentlig anerkendelse. Fordi Jesus kom som tjener (Mark. 10,45; Luk. 22,27), er det at blive taget ud det samme som at blive indviet til tjeneste. Eftersom ordination i sit væsen betyder at blive taget ud med bøn om Helligåndens gave, skal præsteembedets myndighed ikke forstås som den ordinerede persons ejendom, men som en gave til fortsat at opbygge det legeme, i hvilket og for hvis skyld præsten er blevet ordineret. Myndighed har karakter af ansvar over for Gud og den udøves under hele menighedens medvirken.

16. Derfor må ordinerede præster ikke blive eneherkere eller upersonlige funktionærer. Skønt de er kaldede til klogt og kærligt at stå i spidsen på den grundvold, som Guds ord har lagt, er de bundet til de troende på en sådan måde, at begge parter er afhængige af hinanden. Kun hvis de søger svar og godkendelse hos menigheden, kan deres myndighed beskyttes mod fordrejninger i form af isolation og dominans. Ved at knytte deres liv til menigheden viser og udøver de Kristi myndighed, sådan som Kristus selv over for verden åbenbarede Guds myndighed. Kristi myndighed er eneståen-

de. »Han talte som én, der har myndighed (*exousia*) og ikke som de skriftlærde« (Matt. 7,29). Det er en myndighed ledet af kærlighed til »fårene, som ikke har nogen hyrde« (Matt. 9,36). Den bekræftes ved hans liv i tjeneste og aller mest ved hans død og opstandelse. Myndighed i kirken kan kun blive autentisk, når den søger at være i overensstemmelse med denne model.

Kommentar: Her må to færrer undgås. Myndighed kan ikke udøves uden hensyntagen til menigheden. Apostlene gav agt på de troendes erfaringer og meninger. På den anden side må de ordinerede personers myndighed ikke blive så reduceret, at de bliver afhængige af den almindelige stemning i menigheden. Deres myndighed ligger i ansvaret for at udtrykke Guds vilje i menigheden.

C. Præsteembede og præstedømme

17. Jesus Kristus er i enestående forstand den nye pagts præst. Kristi liv blev givet som et offer for alle. I afledet forstand kan kirken som helhed beskrives som et præstedømme. Alle medlemmer er kaldede til at frembære sig selv »som et levende offer« og til at bede for kirken og for verdens frelse. Ordinerede præster (ministere) er som alle andre kristne knyttet både til Kristi præstedømme og til kirkens præstedømme. Men de kan rammende kaldes præster (priests), fordi de forretter en særlig præstelig tjeneste ved at styrke og opbygge de troendes

kongelige og profetiske præstedømme gennem ord og sakramenter, gennem deres forbøn og gennem deres ledelse af menigheden som dens præster.

Kommentar: Det nye Testamente bruger aldrig ordene »præstedømme« eller »præst« (hiereus) til at betegne præsteembedet eller den ordinerede præst. I Det nye Testamente er ordene på den ene side forbeholdt det præstedømme, der alene tilkommer Jesus Kristus, og på den anden side det kongelige og profetiske præstedømme, der tilkommer alle døbte. Kristi præstedømme og de døbtes præstedømme har hver på deres måde en funktion, som angår offer og forbøn. Som Kristus ofrede sig selv, således bringer kristne hele deres liv »som et levende offer«. Som Kristus går i forbøn over for Faderen, således går kristne i forbøn for kirken og for verdens frelse. Ikke desto mindre kan forskellene mellem disse to slags præstedømme ikke overses. Mens Kristus ofrede sig selv én gang for alle til frelse for verden som et offer uden lige, så har de troende brug for som en gave fra Gud fortsat at modtage det, som Kristus har gjort for dem.

I oldkirken kom ordene »præstedømme« og »præst« til at betegne præsteembedet og præsten med henblik på forsædet under nadveren. De understreger det faktum, at præsteembedet er knyttet til Jesus Kristus som præst og til hele menighedens præstelige virke. Når ordene bruges i forbindelse med præsteembedet, adskil-

ler deres betydning sig på behørig vis fra offerpræstedømmet i Det gamle Testamente, fra Kristi enestående forløsende præstedømme og fra Guds folkets præstedømme som helhed. Paulus kunne kalde sin tjeneste »en præstetjeneste med Guds evangelium, for at frembærelsen af hedningefolkene som et offer kan blive vel modtaget ved Helligånden« (Rom. 15,16).

D. Mænds og kvinders embede i kirken

18. Der, hvor Kristus er til stede, er menneskelige barrierer brudt ned. Kirken er kaldet til at bibringe verden billedet af en ny menneskehed. I Kristus er der ikke mand eller kvinde (Gal. 3,28). Kvinder og mænd må i fællesskab opdage, hvordan de kan medvirke til at tjene Kristus i kirken. Kirken må opdage de embeder, der kan udøves af kvinder lige så vel som de, der kan udøves af mænd. En dybere forståelse af, hvor omfattende embedet er – en forståelse der afspejler mænds og kvinders indbyrdes afhængighed – har brug for at vise sig over en bredere front i kirkens liv.

Skønt kirkerne er enige om dette behov, drager de forskellige konklusioner vedrørende kvinders adgang til præsteembedet. Et stigende antal kirker har truffet den afgørelse, at der ikke er bibelske eller teologiske grunde, som taler imod at ordinere kvinder, og mange af disse kirker har siden også gjort det. Dog mener mange kirker, at kirkens tradition i denne henseende ikke må ændres.

Kommentar: De kirker, som foretager ordination af kvinder, gør det på grund af deres forståelse af evangeliet og af embedet. De bygger den på en fast teologisk overbevisning om, at kirkens præsteembede er mangelfuldt, hvis det begrænses til ét køn. Denne teologiske overbevisning er blevet bestyrket gennem deres erfaringer i de år, hvor de har haft kvinder i præsteembeder. De har opdaget, at kvinders gaver er lige så vidtgående og lige så varierende som mænds, og at deres tjeneste som præster er lige så fuldt velsignet af Helligånden, som mænds er det. Ingen har fundet grund til at tage deres afgørelse op til fornyet overvejelse.

De kirker, som ikke foretager ordination af kvinder, mener, at vægten af nitten århundreders tradition ikke kan tilsidesættes. De mener, at en tradition af denne art ikke kan afvises med den begrundelse, at den mangler respekt for kvinders deltagelse i kirkens liv. De føler, at der er teologiske spørgsmål vedrørende menneskehedens natur og vedrørende læren om Kristus, som ligger til grund for den overbevisning og forståelse, som de har af kvinders rolle i kirken.

Diskussionen omkring disse praktiske og teologiske spørgsmål inden for de forskellige kirker og kristne traditioner bør yderligere suppleres med fælles studium og overvejelse inden for samtlige kirkers økumeniske fællesskab.

III: Præsteembedets former

A. Biskopper, presbytere og diakoner

19. Det nye Testamente beskriver ikke et enkelt embedsmønster, der kan tjene som grundmodel eller som fortsat norm for alle fremtidige embeder i kirken. I Det nye Testamente optræder der derimod adskillige former, som eksisterede på forskellige steder og på forskellige tidspunkter. Da Helligånden fortsatte med at lede kirken i dens liv, gudstjeneste og mission, blev visse elementer blandt disse tidlige former yderligere udviklet og fik plads i et mere universelt embedsmønster. I løbet af det andet og det tredje århundrede vandt en treleddet model bestående af biskop, presbyter og diakon hæld som model for præsteembedet i hele kirken. I de efterfølgende århundreder undergik embederne som biskop, presbyter og diakon betydelige forandringer med hensyn til deres praktiske udøvelse. På visse kritiske tidspunkter i kirkens historie blev de fortsatte embedsfunktioner i nogle menigheder fordelt efter andre strukturer end den hidtil dominerende treleddede model. Nogle gange påberåbte man sig Det nye Testamente for at retfærdiggøre disse andre modeller. I andre tilfælde blev restruktureringen af embedet anset for at ligge inden for kirkens kompetence, efterhånden som den tillempede sig ændrede omstændigheder.

20. Det er vigtigt at være opmærksom på de forandrin-

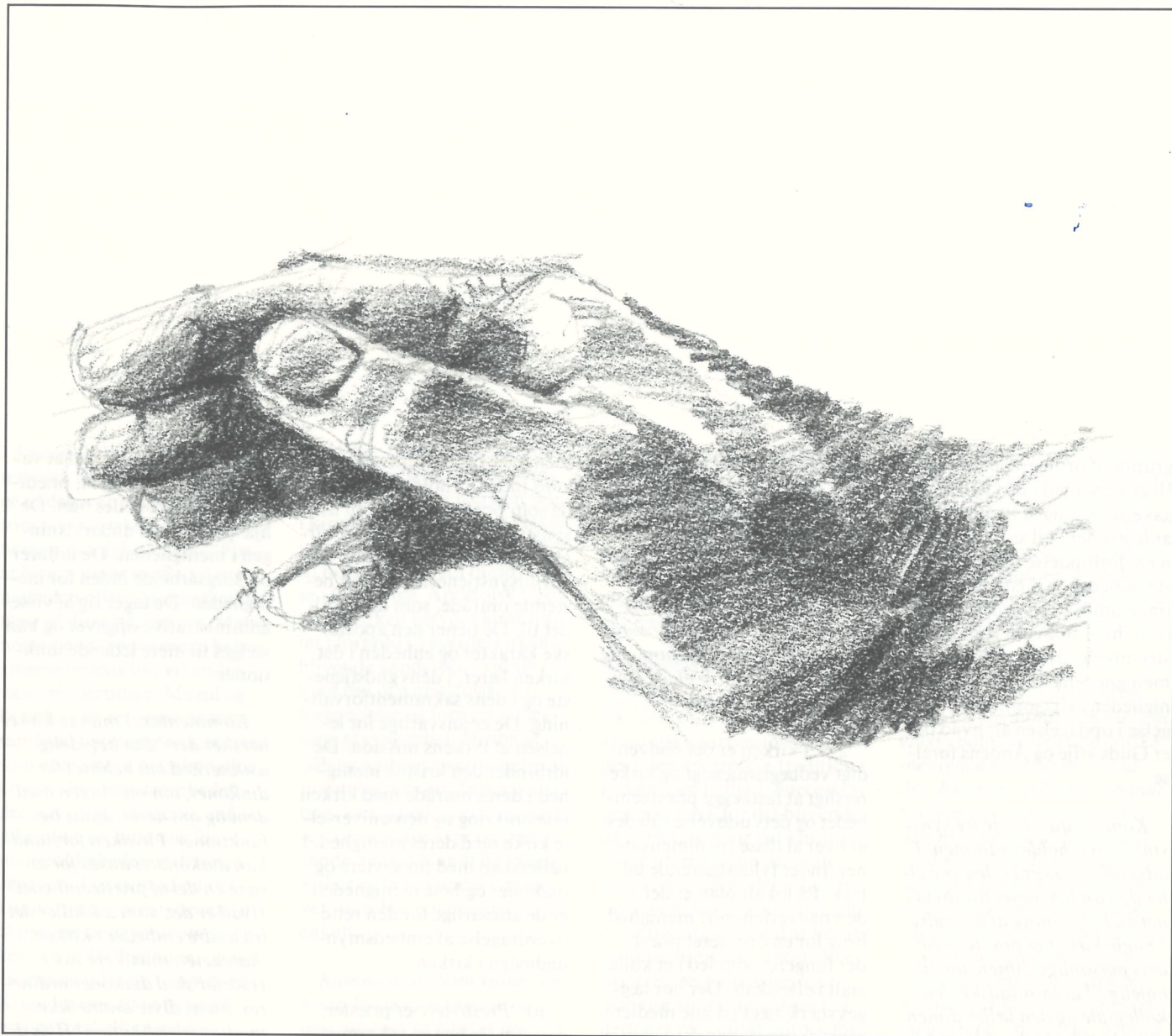
ger, som det treleddede embede har undergået i kirkens historie. I de tidligste eksempler, hvor et treleddet embede er nævnt, henvises der til den lokale nadverfejrende menighed. Biskoppen var menighedens leder. Han var ordineret og indsat til at forkynde Ordet og til at indtage forsædet, mens nadveren blev fejret. Han var omgivet af et presbyterkollegium og af diakoner, som assisterede ham i udførelsen af hans hverv. I denne sammenhæng var biskoppens embede et midtpunkt for enheden inden for hele menigheden.

21. Funktionerne blev imidlertid snart ændrede. Biskopper begyndte i stadig højere grad at føre tilsyn (*episkopé*) med flere lokale menigheder på samme tid. I den første generation havde apostle ført tilsyn med kirken i bred forstand. Senere berettes der om, at Timotheus og Titus udøvede tilsynsfunktion inden for et bestemt område. Senere igen udføres dette apostolske hverv på en ny måde af biskopperne. De udgør et midtpunkt for enhed i liv og vidnesbyrd inden for områder, der omfatter flere nadverfejrende menigheder. Som følge deraf tildeles presbytere og diakoner nye roller. Presbyterne bliver ledere af den lokale nadverfejrende menighed og som biskoppens medhjælper får diakonerne ansvar for et større område.

Kommentar: Den ældste kirke kendte både til en rejsende præstetjeneste med missionærer som Paulus og til en lokal præstetjeneste med ledere på

steder, hvor evangeliet var blevet modtaget. På lokalt plan synes organisationsmønstret at have varieret alt efter omstændighederne. For Jerusalems vedkommende nævner Apostlenes Gerninger de tolv og de syv og senere Jakob og de ældste; og for Antiokias vedkommende profeter og lærere (Ap. G. 6,1-6; 15,13-22; 13,1). Brevene til Korinth taler om apostle, profeter og lærere (1. Kor. 12,28); det samme gør brevet til romerne, som også taler om diakoner eller menighedstjenere (Rom. 16,1). I Filippi blev de verdslige betegnelser episkopoi og diakonoi sammen brugt om kristne præster (Fil. 1,1). Flere af disse embeder tillægges både kvinder og mænd. Mens nogle blev indsat under håndspålæggelse, er der i andre tilfælde ingen tegn på en sådan fremgangsmåde. Men uanset deres navne, så blev disse embeder oprettet men henblik på at forkynde Guds ord, at viderebringe og sikre evangeliets oprindelige indhold, at nære troen, den indre orden og tjenesten i de kristne menigheder og beskytte enheden og fremme den inden for og iblandt menighederne. Dette har gennem udviklingen og kriserne i den kristne historie været embedets vedvarende forpligtelse.

22. Skønt der ikke er et enkelt nytestamentligt mønster; skønt Ånden mange gange har ledt kirken til at tillemp sine embeder efter behov dikteret af sammenhængen og skønt andre former af præsteembedet er blevet velsignet med Helligåndens gaver, så må ikke

desto mindre det treleddede embede med biskop, presbyter og diakon i dag kunne tjene som udtryk for den enhed, vi søger, og også som et middel til at opnå den. Historisk set er det sandt, at det treleddede embede blev det almindeligvis godkendte mønster i de første århundreders kirker. For at opfylde deres mission og tjeneste har kirkerne brug for mennesker, som på forskellig vis udtrykker og udfører præsteembedets opgaver i dets diakonale, presbyterale og biskopelige aspekter og funktioner.

23. Kirken som Kristi legeme og som Guds folk på vandring mod sit mål (the eschatological people of God) er af Helligånden opbygget med mange forskellige gaver og em-

beder. Blandt disse gaver er et tilsynsembede nødvendigt for at udtrykke og sikre legemets enhed. Hver kirke har under en eller anden form brug for dette enhedsembede for at være Guds kirke, Kristi ene legeme og et tegn på alles enhed i Gudsriget.

24. Det er klart, at den treleddede model har behov for reformer. I nogle kirker er den kollegiale dimension i ledelsen af den nadverfejrende menighed blevet formindsket. I andre er diakonernes rolle blevet reduceret til en hjælpefunktion i det liturgiske forløb: de er ophørt med at udfylde nogen som helst funktion med henblik på kirkens diakonale vidnesbyrd. Presbyterembedets forhold til bispeembe-

det har været alment diskuteret igennem århundreder, og omfanget af presbyternes delagtighed i bispeembedet er stadig for mange et uløst spørgsmål af langtrækkende økumenisk betydning. I nogle tilfælde har kirker, som formelt ikke har bevaret den treleddede form, rent faktisk bibeholdt visse af dennes oprindelige træk.

25. Den traditionelle treleddede model rejser således spørgsmål for alle kirker. Kirker, der bibeholder den treleddede model, må spørge om, hvordan dennes iboende muligheder kan udvikles fuldt ud, for at kirkens vidnesbyrd i verden kan blive så virkningsfuldt som muligt. Kirker uden den treleddede model bør også tage

del i denne opgave. De må ydermere spørge sig selv, om den treleddede model, som den er udviklet, ikke rejser et stærkt krav om at blive accepteret af dem.

B. Ledende principper for udøvelsen af præsteembedet i kirken

26. Tre synspunkter er i denne henseende vigtige. Præsteembedet bør udøves på en personlig, kollegial og fællesskabsorienteret måde. Den bør være *personlig*, fordi der mest virkningsfuldt kan peges på Kristi nærvær i sit folk, når det gøres af én, som er ordineret til at forkynde evangeliet og til at opfordre menigheden til at tjene Herren i en enhed af liv og vidnesbyrd. Den bør også være *kollegial*, for der er brug for en

gruppe af ordinerede præster til at være med i den fælles opgave at tage sig af menighedens anliggender. Til sidst bør den nære forbindelse mellem præsteembedet og menigheden finde udtryk i en fælles dimension, hvor udøvelsen af et præsteembede, der er rodfæstet i menighedens liv, kræver menighedens virksomme deltagelse i opdagelsen af, hvad der er Guds vilje og Åndens førelse.

Kommentar: Disse tre synsvinkler må holdes sammen. I adskillige kirker er den ene eller den anden blevet overbetonet på bekostning af de andre. I nogle kirker er præsteembedets personlige dimension tilbøjelig til at formindske den kollegiale og den fælles dimension. I andre kirker bliver den kollegiale og den fælles dimension så vigtig, at præsteembedet mister sin personlige dimension. Hver kirke har brug for at spørge sig selv om, hvilke mangler dens varetagelse af præsteembedet i historiens løb har været behæftet med.

En positiv vurdering af disse tre dimensioner ligger bag en anbefaling fra Faith and Orders første verdenskonference i Lausanne i 1927: »I betragtning (1) af den plads, som episkopatet, presbyterkollegiet og de troendes forsamling hver for sig havde i opbygningen af de første menigheder, og (2) af den kendsgerning, at biskoppelige, presbyterale og kongregationalistiske ledelsesformer i dag hver især er og i århundreder har været accepteret af store samfund i kristenhe-

den, og (3) af den kendsgerning, at biskoppelige, presbyterale og kongregationalistiske systemer hver især af mange anses for at være væsentlige for god orden i kirken: så anerkender vi, at disse forskellige elementer, på betingelser som kræver yderligere studium, alle må have en behørig plads i en genforenet kirkes livsform ...«

27. I kirken er det nødvendigt vedtægtsmæssigt og kirkeretligt at fastlægge præsteembedet og dets udøvelse således, at hver af disse tre dimensioner finder fyldestgørende udtryk. På lokalt plan er der i den nadverfejrende menighed brug for en ordineret præst, der fungerer som led i et kollegialt fællesskab. Der bør lægges stærk vægt på alle medlemmers aktive deltagelse i menighedens liv og i de beslutninger, som den tager. På regionalt plan er der igen brug for en ordineret præst, der står i enhedens tjeneste. Den kollegiale og den fælles dimension vil kunne finde udtryk i regelmæssigt afholdte repræsentative synoder.

C. Biskoppers, presbyters og diakoners funktioner

28. Hvad kan derefter siges om biskoppers, presbyters og diakoners funktioner og om deres titler? For en gensidig anerkendelse af præsteembedet er det ikke nødvendigt med et ensartet svar på dette spørgsmål. Dog skal forsøgsvis følgende synspunkter fremlægges angående funktionerne.

29. Biskopper prædiker Ordet, fører forsædet ved sakra-

menterne og administrerer kirkens indre forhold således, at de som præster udfører en tilsynstjeneste, der tilgodeser kirkens enhed og kontinuitet. De har tilsynstjeneste med det bestemte område, som de er kaldet til. De tjener den apostolske karakter og enheden i det kirken lærer, i dens gudstjeneste og i dens sakramentsforvaltning. De er ansvarlige for ledelsen af kirkens mission. De forbinder den kristne menighed i deres område med kirken ude omkring og den universelle kirke med deres menighed. I fællesskab med presbytere og diakoner og hele menigheden er de ansvarlige for den rette overdragelse af embedsmyndigheden i kirken.

30. Presbytere er præster, der som Ordets og sakramenternes tjenere virker i den lokale nadverfejrende menighed. De prædiker og lærer troen, udøver præstelig omsorg og har ansvar for de indre forhold i menigheden. Sigtet dermed er, at verden må tro og at samtlige medlemmer i kirken må fornyes, styrkes og blive udrustet til varetagelse af deres embede. Presbytere er særlig ansvarlige for forberedelsen af medlemmer til et kristent liv og levned.

31. Diakoner repræsenterer kirkens kald som tjener i verden. Ved i Kristi navn at kæmpe mod de utallige former for samfundsmæssig og individuel nød er diakonerne et eksempel på, hvordan i kirkens liv gudstjeneste og tjeneste er afhængige af hinanden. De har et ansvar for menighedens

gudstjeneste, f. eks. ved at varetage skriftlæsningen, prædike og lede den fælles bøn. De hjælper til med undervisningen i menigheden. De udfører omsorgsarbejde inden for menigheden. De tager sig af visse administrative opgaver og kan vælges til mere ledende funktioner.

Kommentar: I mange kirker hersker der i dag betydelig usikkerhed om behovet for diakoner, om meningen med dem og om deres status og funktioner. I hvilken forstand kan diakonatet anses for at være en del af præsteembedet? Hvad er det, som adskiller det fra andre embeder i kirken (kateketer, musikere osv.)? Hvorfor skal diakoner ordineres, mens disse andre ikke modtager ordination? Hvis de ordineres, modtager de da ordination i ordets fulde betydning eller er deres ordination kun det første skridt mod en ordination som presbytere? I dag er der en kraftig tendens i mange kirker til at genindføre diakonatet som et præsteembede med sin egen værdighed og bestemt til at blive varetaget på livstid. Efterhånden som kirkerne kommer hinanden nærmere, vil der i denne tjeneste kunne forenes embeder, som nu eksisterer i mange forskellige former og under mange forskellige navne. Forskelle i opbygningen af det diakonale embede skulle ikke kunne betragtes som en hindring for den gensidige anerkendelse af præsteembederne.

D. De forskellige nådegaver

32. Den menighed, som lever

i Åndens kraft, vil som karakteristisk træk besidde forskellige nådegaver. Ånden er den, som giver forskellige gaver, der beriger menighedens liv. For at forøge deres styrke vil menigheden offentligt anerkende visse af disse nådegaver. Mens nogle tjener vedvarende behov i menighedens liv, vil andre være midlertidige. Mænd og kvinder i de religiøse ordenssamfund varetager en tjeneste, som er af særlig betydning for kirkens liv. Præsteembedet, der selv er en nådegave, må ikke blive en hindring for mangfoldigheden af disse nådegaver. Tværtimod vil det kunne hjælpe menigheden til at opdage de gaver, som skænkes den af Helligånden, og det vil kunne udruste lemmer på Kristi legeme til at tjene på mange forskellige måder.

33. I kirkens historie har der været tider, hvor evangeliets sandhed kun kunne bevares gennem profetiske og karismatiske ledere. Ofte kunne nye impulser kun finde vej ind i kirkens liv på usædvanlige måder. Nogle gange har reformer krævet et særligt embede. De der er ordinerede og hele menigheden må være opmærksomme på den udfordring, som sådanne særlige embeder udgør.

IV: Succession i den apostolske tradition

A. Apostolsk tradition i kirken

34. I trosbekendelsen bekendt kirken selv at være apostolsk. Kirken lever i kontinuitet med apostlene og deres for-

kyndelse. Den Herre, som udsendte apostlene, er den samme, som stadig er nærværende i kirken. Ånden bevarer kirken i den apostolske tradition, indtil historien når sin fuldbyrdelse i Guds rige. Apostolsk tradition i kirken betyder kontinuitet i forhold til apostelkirkens blivende kendetegn: vidnesbyrd om den apostolske tro, forkyndelse og fornyet udlægning af evangeliet, fejring af dåb og nadver, overdragelse af præsteligt ansvar, fællesskab i bøn, kærlighed, glæde og lidelser, omsorg for syge og trængende, enhed blandt de lokale kirker og fælles andel i de gaver, som Herren har givet hver enkelt.

Kommentar: Som vidner om Kristi liv og opstandelse og som udsendt af ham er apostlene de oprindelige overbringerne af evangeliet, af traditionen om Jesu Kristi frelsende ord og handlinger, som er grundlaget for kirkens liv. Denne apostolske tradition fortsætter gennem historien og forbinder kirken med dens oprindelse i Kristus og i apostelkredsen. Inden for denne apostolske tradition findes en apostolsk embedssuccession, der tjener kontinuiteten i kirkens liv med Kristus og dens troskab over for Jesu ord og handlinger, sådan som de er overleveret af apostlene. De præster, som blev udpeget af apostlene – og senere kirkens episkopoi – var de første vogtere af denne overlevering af den apostolske tradition; de bevidnede den apostolske embedssuccession, som fortsætter gennem oldkirkens

biskopper i kollegialt fællesskab med presbytere og diakoner inden for den kristne menighed. Derfor bør der foretages en sondring mellem hele kirkens apostolske tradition og successionen i det apostolske embede.

B. Succession i det apostolske embede

35. Det primære udslag af den apostolske succession skal findes i den apostolske tradition i kirken som helhed. Successionen er udtryk for det blivende og derfor også for det kontinuerlige i Kristi egen mission, som kirken tager del i. Inden for kirken har præsteembedet en særlig opgave med at bevare og aktualisere den apostolske tro. Den regelmæssige overdragelse af præsteembedet er derfor et magtfuldt udtryk for kirkens kontinuitet gennem historien; den understreger også den ordinerede præsts kaldelse til at være troens vogter. De kirker, der anser en regelmæssig overdragelse for at have ringe betydning, bør spørge sig selv, om de ikke skulle ændre deres opfattelse af kontinuiteten i den apostolske tradition. Hvis der på den anden side er kirker, hvor præsteembedet ikke på fyldestgørende måde tjener forkyndelsen af den apostolske tro, må disse spørge sig selv, om deres embedsstruktur ikke har brug for en reform.

36. Under de særlige historiske omstændigheder som den opvoksende kirke levede under i de første århundreder, blev biskoppssuccessionen sammen med overleveringen af

evangeliet og menighedens liv en af de måder, hvorpå kirkens apostolske tradition blev udtrykt. Denne succession blev forstået således, at den skulle tjene, symbolisere og vogte kontinuiteten i den apostolske tro og i det apostolske fællesskab.

Kommentar: I den ældste kirke blev forbindelsen mellem episkopatet og den apostolske menighed forstået på to måder. Klemens af Rom forbandt biskoppens mission med Faderens sendelse af Kristus og med Kristi sendelse af apostlene (1. Klem. 42,44). Dette gjorde biskopperne til apostlenes efterfølgere, der således kom til at sikre bestandigheden i den apostolske mission i kirken. Klemens er først og fremmest interesseret i måderne, hvorpå den historiske kontinuitet i Kristi nærvær sikres i kirken takket være den apostolske succession. For Ignatius af Antiokia (Magn. 6,1; 3,1-2; Trall. 3,1) er det Kristus, omgivet af de tolv, som vedvarende er i kirken i biskoppens person, omgivet af presbyterne. Ignatius ser den kristne menighed samlet omkring biskoppen midt blandt presbytere og diakoner som det aktuelle udslag i Ånden af det apostolske fællesskab. Tegnet på apostolsk succession peger således ikke kun hen på historisk kontinuitet; det viser også en aktuel åndelig virkelighed.

37. I kirker, som holder fast ved den biskoppelige succession, anerkender man i stigende grad, at der i kirker, som ikke har bibeholdt det histori-

ske episkopat, er blevet bevaret en kontinuitet med hensyn til apostolsk tro, gudstjeneste og mission. Denne anerkendelse finder ekstra støtte i det faktum, at bispeembedet som sådan og dets funktioner, med eller uden titlen »biskop«, er blevet bevaret i mange af disse kirker. F. eks. foretages ordination her altid af personer, i hvem kirken anerkender myndigheden til at overdrage det præstelige hverv.

38. Disse betragtninger forminsker ikke betydningen af bispeembedet. De gør tværtimod de kirker, som ikke har bibeholdt episkopatet, i stand til at værdsætte den biskoppelige succession, ikke som en garanti for, men som et tegn på kirkens enhed og kontinuitet. I dag er der kirker, også blandt dem der har optaget unionsforhandlinger, som erklærer sig villige til at acceptere den biskoppelige succession som et tegn på den apostolske karakter af hele kirkens liv. Dog kan de ikke samtidig acceptere tanken om, at det embede, som udøves i deres egen tradition, skulle være ugyldigt indtil det øjeblik, hvor det indgår i en eksisterende gren af den biskoppelige succession. Deres godkendelse af den biskoppelige succession vil tjene hele kirkens enhed bedst, hvis den bliver en del af en videregående proces, hvori de episkopale kirker også selv genvinder deres tabte enhed.

V: Ordination

A. Ordinationens betydning

39. Kirken ordinerer visse af sine medlemmer til præstetjeneste i Kristi navn, hvilket sker under påkaldelse af Helligånden og under håndspålæggelse (1. Tim. 4,14; 2. Tim. 1,6). Derved søger den at fortsætte apostlenes mission og at forblive tro mod deres lære. At ordinationen foretages af dem, som er udpeget til denne tjeneste, bekræfter de bånd, der binder kirken til Jesus Kristus og til det apostolske vidnesbyrd, og det minder om, at det er den opstandne Herre, som er den sande ordinator og som skænker denne gave. Ved at ordinere sørger kirken, inspireret af Helligånden, for en tro forkyndelse af evangeliet og for ydmyg tjeneste i Kristi navn. Håndspålæggelsen er tegn på Helligåndens gave; den gør det faktum synligt, at præsteembedet blev indstiftet i den åbenbaring, som fuldbyrdedes i Kristus, og den minder kirken om at rette blikket mod ham som kilden til det, den er blevet pålagt. Ordinationen kan imidlertid have forskellige mål svarende til de særlige opgaver, som biskopper, presbytere og diakoner har, sådan som det fremgår af ordinationsliturgiernes.

Kommentar: Det er klart, at kirker har forskellig ordinationspraksis og at det ville være forkert at udvalge én bestemt og betragte den som endegyldig. På den anden side, hvis kirker er villige til at anerkende hinanden på grundlag af apostolsk succession sådan

som den er beskrevet ovenfor, så vil som følge deraf den gamle tradition med, at det er biskoppen som ordinerer, med deltagelse af menigheden, kunne både anerkendes og respekteres.

40. I egentlig forstand betegner ordination altså en handling, som udføres af Gud og af menigheden, hvorved de ordinerede styrkes ved Helligånden til deres gerning og støttes af menighedens anerkendelse og bøn.

Kommentar: De oprindelige udtryk i Det nye Testamente for ordination går i retning af det enkle og beskrivende. Det berettes, at der har fundet indsættelser sted. Håndspålæggelsen er beskrevet. Der bedes om Helligånden. På grundlag af disse kendsgerninger har forskellige traditioner bygget forskellige tolkninger.

Det er indlysende, at der er en vis forskel mellem den udtalte kulturelle baggrund for det græske cheirotonein og for det latinske ordo eller ordinare. Når Det nye Testamente bruger det første udtryk, overtager det dets grundlæggende verdslige betydning, der er »udvælgelse« (Ap. G. 14,23; 2. Kor. 8,19), som atter er afledt af den oprindelige betydning »strække hånden ud« enten for at udpege en person eller for at afgive en stemme. Nogle forskere ser i cheirotonein en henvisning til selve håndspålæggelsen, i betragtning af den bogstavelige beskrivelse af handlingen i tilsyneladende parallelle eksempler som Ap.

G. 6,6; 8,17; 13,3; 19,6; 1. Tim. 4,14; 2. Tim. 1,6. Ordo og ordinare er på den anden side udtryk, der stammer fra romerretten, hvor de rummer forestillingen om en speciel status for en gruppe, der er adskilt fra folket i almindelighed, som i udtrykket ordo clarissimus, brugt om det romerske senat. Udgangspunktet for en begrebsudlægning, der benytter disse udtryk, vil kraftigt påvirke, hvad der tages for givet både i de tanker og i de handlinger, som kommer ud deraf.

B. Ordinationshandlingen

41. En lang og tidlig kristen tradition placerer ordination i sammenhæng med gudstjenesten og især nadveren. Denne placering af ordinationsgudstjenesten sikrer en forståelse af ordinationen som en handling, der udføres af hele menigheden og ikke af en bestemt stand inden for denne eller af den enkelte som ordineres. Ordinationshandlingen, der omfatter håndspålæggelse ved dem som er udpeget hertil, er på én og samme tid påkaldelse af Helligånden (*epiklese*), sakramentalt tegn og anerkendelse af gaver og engagement.

42. (a) Ordination er en bøn til Gud om, at den nye præst må få Helligåndens kraft i det nye forhold som oprettes mellem denne præst og den lokale menighed og, derigennem, den universelle kirke. Det egenartede i Guds initiativ, som præsteembedet er et tegn på, er her anerkendt i selve ordinationshandlingen. »Ånden blæser, hvor den vil« (Joh. 3,3): påkaldelsen af Helligånden be-

tegner kirkens absolutte afhængighed af Gud med hensyn til resultatet af dens bøn. Det betyder, at Ånden kan sætte nye kræfter i gang og åbne nye muligheder »langt ud over det, som vi beder om eller kan tænke« (Ef. 3,20).

43. (b) Ordination er et tegn på, at denne bøn er hørt af Herren, der skænker den gave, som præsteembedet er. Selv om resultatet af kirkens *epiklese* afhænger af Guds frihed, ordinerer kirken i tillid til, at Gud, trofast mod sin forjættelse i Kristus, på sakramental vis følger sig ind i tilfældige historiske former for menneskelige relationer og bruger dem til sit formål. Ordination er et tegn som udføres i tro på, at de åndelige relationer, der betegnes, er til stede i, med og gennem de ord som siges, de handlinger der udføres og de former som anvendes.

44. (c) Ordination er kirkens anerkendelse af Åndens gaver i den som ordineres og en forpligtelse fra både kirkens og ordinandens side med henblik på det nye forhold. Ved at modtage den nye præst i ordinationshandlingen anerkender menigheden præstens gaver og forpligter sig til at være åben over for disse gaver. På samme måde tilbyder de ordinerede kirken deres gaver og forpligter sig selv til at bære de byrder og udnytte de muligheder, som ny myndighed og nyt ansvar indebærer. Samtidig indgår de i et kollegialt forhold til andre ordinerede præster.

C. Betingelser for ordination

45. Mennesker kaldes på forskellig måde til præsteembedet. Det kan være, at man personligt opdager et kald fra Herren om at vie sig selv til præstetjenesten. Dette kald kan man erfare ved personlig bøn og eftertanke såvel som gennem forslag, eksempel, opmuntring, vejledning fra familie, venner, menighed, lærere og andre kirkelige myndigheder. Dette kald må stadfæstes gennem kirkens anerkendelse af den enkelte persons gaver og talenter, både de medfødte og de åndeligt givne, som er nødvendige til at varetage embedet. Gud kan bruge både ugifte og gifte til præsteembedet.

46. Ordinerede personer kan være professionelle præster i den forstand, at de modtager deres løn fra kirken. Kirken kan også ordinere mennesker, som forbliver i andet erhverv eller arbejde.

47. Kandidater til præsteembedet har brug for behørig forberedelse gennem skriftstudium og teologistudium, gennem bøn og åndeligt liv og gennem kendskab til den moderne verdens sociale og menneskelige virkelighed. I nogle tilfælde kan denne forberedelse have en anden form end et langt akademisk studium. Uddannelsesperioden vil være en tid, hvor kandidatens kald bliver prøvet, udviklet og bekræftet eller hvor hans forståelse af det bliver ændret.

48. Når man engagerer sig i præsteembedet, bør det normalt ske uden forbehold eller

uden tidsbegrænsning. Dog er tjenesteorlov ikke uforenelig med ordination. Genoptagelse af et præsteembede kræver kirkens samtykke, men ikke ny ordination. I erkendelse af at embedet er en nådegave, som Gud giver, bliver ordinationen til et af de særlige præsteembeder aldrig gentaget.

49. Reglerne med hensyn til ordinationsbetingelser i én kirke bør ikke anses for almengyldige og kan ikke bruges som grund til ikke at anerkende embedet i andre kirker.

50. Kirker som nægter at lade kandidater komme i betragtning til præsteembedet på grund af et handicap eller fordi de f. eks. tilhører en særlig race eller sociologisk gruppe bør tage deres praksis op til fornyet overvejelse. En sådan fornyet overvejelse er særlig vigtig i dag i betragtning af de mangfoldige eksperimenter med nye former for præstetjeneste, hvormed kirken søger at nærme sig den moderne verden.

VI: På ved mod gensidig anerkendelse af præsteembederne

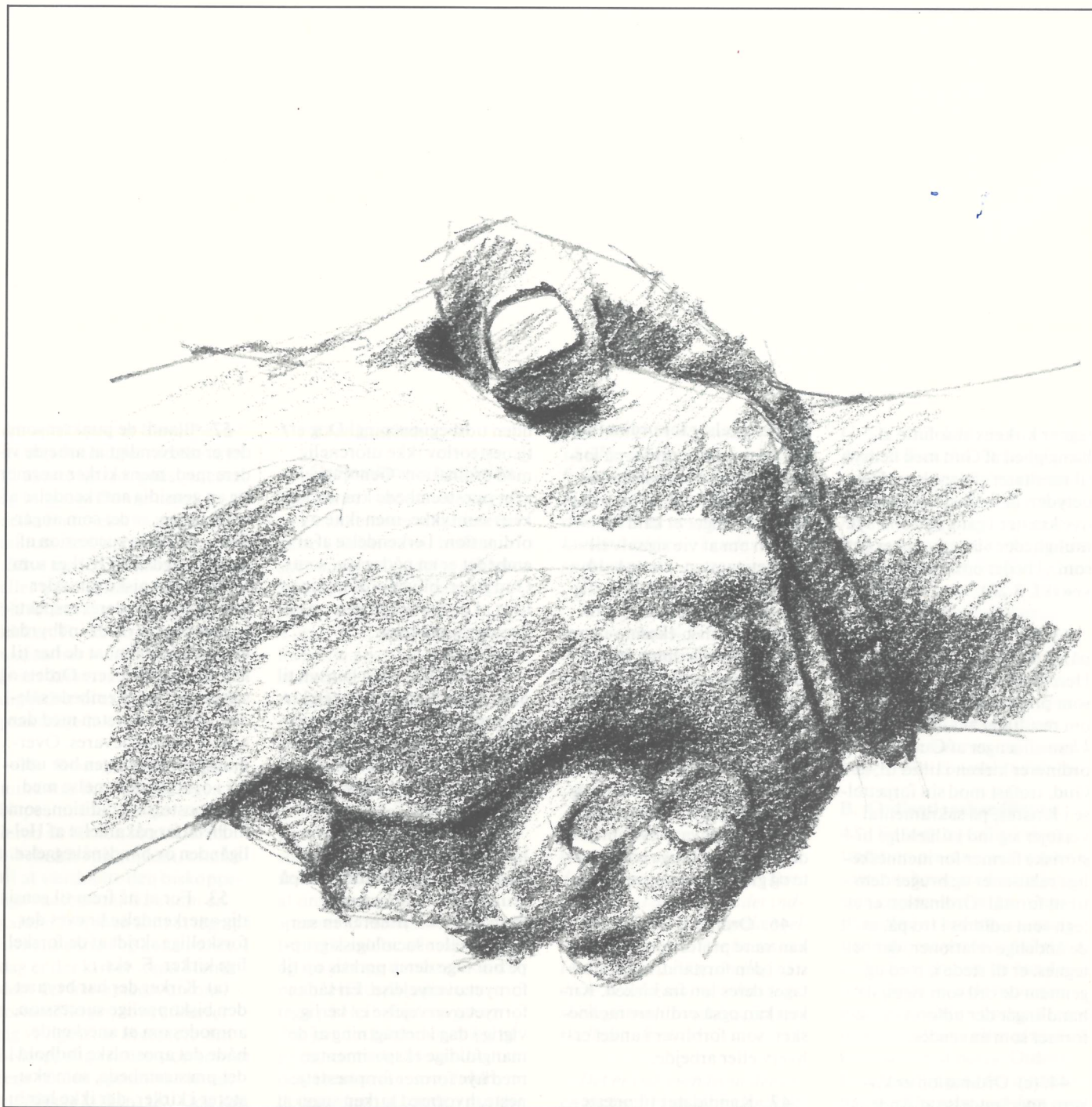
51. For at gøre fremskridt hen mod den gensidige anerkendelse af embederne kræves velovervejet indsats. Alle kirker bør undersøge præsteembedets former og i hvilket omfang kirkerne er tro mod dets oprindelige målsætning. Kirkerne må være beredte på at forny deres forståelse og deres brug af præsteembedet.

52. Blandt de punkter som det er nødvendigt at arbejde videre med, mens kirker nærmer sig en gensidig anerkendelse af embederne, er det som angår den apostolske succession af særlig betydning. Kirker som fører økumeniske samtaler kan anerkende deres respektive embeder, hvis de indbyrdes er overbevist om, at de har til hensigt at overlevere Ordets og sakramenternes embede således, at kontinuiteten med den apostolske tid bevares. Overdragelseshandlingen bør udføres i overensstemmelse med den apostolske tradition, som indbefatter påkaldelse af Helligånden og håndspålæggelse.

53. For at nå frem til gensidig anerkendelse kræves der forskellige skridt af de forskellige kirker. F. eks.:

(a) Kirker der har bevaret den biskoppelige succession, anmodes om at anerkende både det apostolske indhold i det præsteembede, som eksisterer i kirker, der ikke har bibeholdt en sådan succession, og tilstedeværelsen i disse kirker af et *episkopé*-embede i forskellige former.

(b) Kirker uden den biskoppelige succession og som trofast lever i kontinuitet med den apostolske tro og mission, har et Ordets og sakramenternes embede, som det tydeligt fremgår af disse kirkers tro, praksis og liv. Disse kirker anmodes om at forstå, at kontinuiteten med apostlenes kirke finder et dybtgående udtryk i den række af håndspålæggelser, som biskopper foretager, og at dette tegn, skønt disse kirker ikke mangler kontinui-

teten med den apostolske tradition, kan styrke og uddybe denne kontinuitet. De kan have brug for at genopdage det tegn, som den biskoppelige succession er.

54. Nogle kirker ordinerer både mænd og kvinder, andre kun mænd. Forskelle på dette område rejser hindringer for den gensidige anerkendelse af embederne. Men disse hindringer må ikke betragtes som en afgørende hæmsko for yderligere indsats hen mod gensidig anerkendelse. Åbenhed over for hinanden rummer

muligheden for, at Helligånden kan tale til en kirke gennem den indsigt, som en anden har. Ud fra en økumenisk betragtning bør man derfor ikke bremse, men opmuntre beskæftigelsen med dette spørgsmål.

55. Gensidig anerkendelse af kirker og af deres embeder forudsætter en beslutning hos de kompetente myndigheder og en liturgisk handling, gennem hvilken enheden offentligt vil kunne vise sig. Flere former for en sådan offentlig handling er blevet foreslået:

gensidig håndspålæggelse, fælles nadverfejring, en højtidelig gudstjeneste uden særligt anerkendelsesritual, læsning af en unionstekst i løbet af en gudstjeneste. Der vil ikke kunne stilles noget absolut krav om en bestemt liturgisk form, men under alle omstændigheder vil det være nødvendigt offentligt at forkynde fuldbyrdelsen af den gensidige anerkendelse. Den fælles fejring af nadveren ville uden tvivl være rammen for en sådan handling.